

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80

Uredništvo in uprava
za Slovenije in slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

ZIVIO KRALJ PETAR II
KARAĐORĐEVIĆ!

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSkih EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

ZIVIO KRALJ PETAR II.

ŠESNAESTI RODJENDAN NAŠEGA KRALJA

Njegovo Veličanstvo Kralj Jugoslavije, Petar II, sin Viteškog Kralja Ujedinitelja i unuk Kralja Oslobođioca, navršava 6 o. mj. petnaestu godinu života. Rođen u Beogradu 6 septembra 1923 godine usrećio je Kraljevski Dom i cijelu Jugoslaviju, koja je u prvijencu svoga Kralja vidjela zalag zalog sretne budućnosti, napretka i simbol svoga jedinstva. Cijela Jugoslavija je srdačno pozdravila svoga budućega Kralja koji će nastaviti slavnom tradicijom Doma Karađorđevića idući stopama svojih slavni predaka: legendarnog Karađorđa, Petra I Velikog Oslobođioca i Aleksandra I Ujedinitelja.

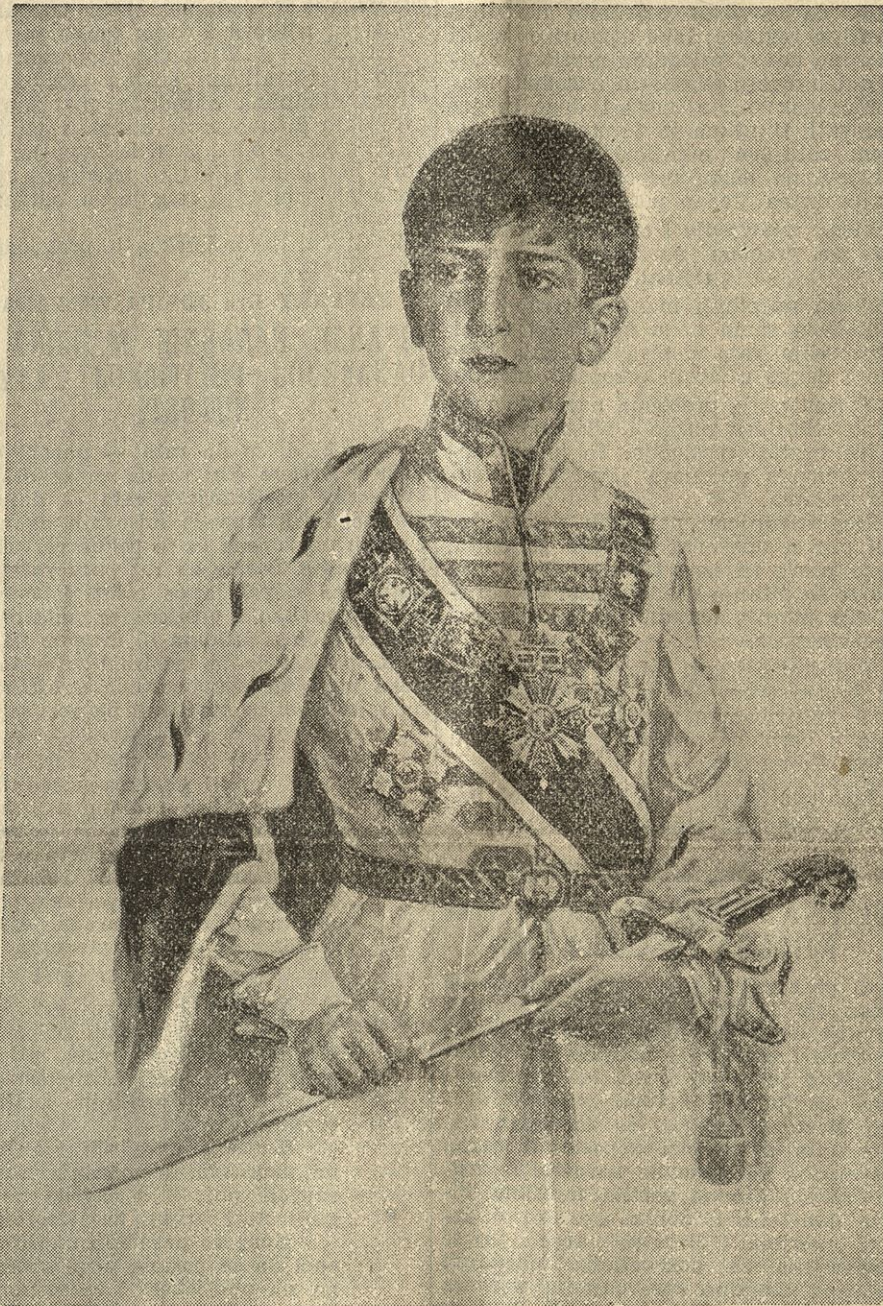
Danom 9 oktobra 1934 godine kada je Kralj Mučenik dao i Svoj dragocjeni život za svoju zemlju, postao je mladi jedanaesto-godišnji Prijestolonasljednik Petar Kraljem Jugoslavije. Naslijedio je veliku državu, ostvareni san mnogih pokoljenja od Stevana Nemanje i Dušana Silnoga, Ljudevita Posavskoga i Kralja Tomislava, Tvrtka Bosanskoga i bezbroj drugih velikana koji su imali za cilj da postignu ono što je postignuto pod vladom Kralja Petra I Velikog Oslobođioca i Regenta Aleksandra — oslobođenje i ujedinjenje Jugoslavena.

I mladi Kralj, kojega je teški udarac zadesio u tuđini gdje je poslan da se u najboljim zavodima upozna sa svojim vršnjacima i stekne što savršeniju naobrazbu, pohrlio je u Svoju Jugoslaviju, da se u zagrljaju Svoje Majke isplače s braćom i s milijunima užasnutih i satrvenih podanika. U danima najveće žalosti i danima najvećeg i najtežeg ispita za mladu državu, novi Kralj Jugoslavije osjetio je, za uvijek, koliko narod u najširem i najljepšem značenju riječi — narod voli Njega, Sina voljenog Oca Mučenika. Kod odra mučki ubijenog Kralja mogao je mladi Kralj da najbolje upozna Svoj narod, čvrstoću, sigurnost i nepreglednu unutarnju snagu ujedinjene Jugoslavije.

Još vrlo mlad, Petar II Karađorđević u prvom teškom času Svoga života, u prvoj ličnoj nesreći i velikoj žalosti, bio je dovoljno star da osjeti svu veličinu žrtve i svu ljepotu i čeličnu čvrstoću Jugoslavije. I tako je mladi Kralj ušao u historiju s velikom dokazom odanosti i nepatvoreni osjećaja milijuna vjernih i u vjernosti prekaljenih Jugoslavena.

Jugoslavija stvorena žrtvama, krvlju i stradanjima, kroz ratove, povlačenja i pobjede, prihvatila je mladog Kralja sa svom onom ljubavlju koju su odgojila stradanja, žrtve i bol. Kralj Petar II je naslijedio ne samo Krunu Petra I i Aleksandra I, nego i ljubav, povjerenje i poštovanje, koje je Njima darovao Njihov narod kao najljepši dar. I oboružan tim bogatstvom pod brižnim nadzorom svoje Uzvišene Majke, Nj. Vel. Kraljice Marije i Nj. Kr. Visočanstva Kneza Namjesnika Pavla, sprema se mladi Kralj da 6 septembra 1941 g., kada navršši osamnaestu godinu života, preuzme Kraljevsku vlast nad sačuvanom Jugoslavijom.

Svaki korak, svaki uspjeh, svaki događaj iz života svoga mladoga Kralja prati s ljubavlju Njegov na-

rod. Prati s dubokim poštovanjem prema Kralju, prati s radosnim odobravanjem mladom, uzornom naraštaju, prati osjećajem iskrene očinske brige, koja izvire iz svijesti da je mladi Kralj ostao bez Oca zbog nas, koji je dao i život za Svoj ideal. Od prvih vijesti, od neopisivog oduševljenja na 6 septembra 1923 godine, kada je topovska grmljavina javila rođenje budućeg Kralja Jugoslavije, od radosnih svečanosti krštenja malog Kraljevića, kojemu je kumovao vojvoda od Yorka, darošnji Kralj Velike Britanije Đuro VI, od prvih riječi i koraka, pa do danas, život Kralja Petra II je uzoran primjer savršenog i strogog odgoja. Od ranog djetinjstva je Otac naviknuo Sina da tačno i do kraja izvrši svoju dužnost. Ispuniti dužnost je prva briga Kralja Petra II. Radom i čeličenjem volje ispunjeno je bilo i djetinjstvo budućeg vladara. Otac ga je spremao pažljivo, zaljubljen, ali strogo za visoku ulogu. koju su svi Njegovi preci vršili sa puno uspjeha i slave. Kada su došle godine za školu odredio je bio Kralj Aleksandar:

»Petar treba da radi isto kao i Njegovi vršnjaci i školski drugovi. Ne može biti iznimke nikakove vrste u Njegovu korist, zato što će On jednoga dana stupiti na prijestolje!«

Na taj način, u svojoj dalekovidnosti o kojoj je dao toliko dokaza,

Kralj Aleksandar je uputio Svoga Sina u pravcu koji je mogao samo da mu koristi i da ga približi narodu. Dodijeliti budućem Kralju iste dužnosti kao i ostaloj djeci Jugoslavije, značilo je približiti Ga narodu iz kojega je ponikao; ukinuti prednosti kojima su obično okruženi princjevi, značilo je dati mu veliku pouku ozbiljnosti i potpomoći formiranju karaktera, te najvažnije vrline jednoga Kralja.

Upustva Kralja Aleksandra doslovno su izvršena. Kralj Jugoslavije je svršio osnovnu školu za vrijeme od četiri godine, po osnovi koja je predviđena za svu jugoslovensku djecu. U koliko je učinjen neki izuzetak, to je bilo samo povećanje, pošto mu je nametnut dopunski rad, da bi mogao steći mnogobrojna i različita znanja za teški poziv Kralja. Tako je naučio četiri strana jezika: francuski, engleski, njemački i ruski. Posebna pažnja je bila posvećena tome da stekne što je moguće potpunije poznavanje jugoslovenske nacionalne historije i historije slavne Dinastije kojoj pripada.

Za vrijeme svojih studija mladi Kralj se uvijek isticao kao đak koji potpuno zadovoljava svoje profesore. Vrijedan učenik nije pokazivao samo ljubav prema radu, već i veliku la-

nja. Tokom Svojih studija On je pokazivao naklonosti za učenje fizike i historije Jugoslavije.

Pošto je završio osnovnu školu, Kralj Petar je poslan u Englesku, u College Sandride, da tamo nastavi svoje školovanje. Stigao je u College u septembru 1934 god., jedva dvadesetak dana prije groznog marseljskog zločina, koji Ga je lišio Oca, i koji je Jugoslaviji otragao njezinoga Velikoga Kralja. On je saznao za tragični događaj sutradan, 10 oktobra, i odmah je krenuo natrag u Svoju zemlju, gdje je već bio proglašen Kraljem.

Čim se vratio u Svoju zemlju, mladi Kralj Petar II nastavio je da vodi život, koji je kao i ranije bio ispunjen marljivim radom. U očekivanju da preuzme efektivno vršenje kraljevske časti, što prema jugoslovenskome Ustavu treba da nastupi o Njegovom punoljetstvu, a to će reći kroz tri godine, On radi na pribavljanju znanja koje će mu dozvoliti da dostojno izvrši Svoj veliki zadatak.

Kakovom se ljubavlju i marljivošću Nj. Vel. Kralj sprema za Svoje dužnosti vidi se i po tome što je ove godine završio četvrti razred gimnazije odličnim uspjehom i kao odličan đak bio je oslobođen polaganja male mature.

Mladi Kralj Petar živi okružen nježnom ljubavlju Svoje Uzvišene Porodice i cijelog Svog naroda i u društvu vršnjaka iz svih društvenih slojeva pod vodstvom posebnog guvernera i izabranih nastavnika nastavlja Svoje gimnazijske studije. Živeći zajedno sa Svojim vršnjacima iz cijele države i iz svih društvenih slojeva, mladi Kralj već zarana upoznaava cijeli Svoj narod direktnim kontaktom.

Na ljetovanju sa svojom sokolskom vrstom u logoru, čeliči tijelo u zdravlju, s radostima igre i vježbanja, ali u disciplini sokolskoga odgoja jednako i bratstva. On, kojega je Otac postavio za Starješinu Sokola Kraljevine Jugoslavije, živi sokolski, redovito vježba sa svojim drugovima zimi na Dedinju, a ljeti u logoru pod vodstvom izabranog sokolskog prednjaka.

Njegov je dan ispunjen radom po točnom rasporedu, ali uveče poslije večere, kada završi Svoje zadaće, Kralj Petar II provodi večer sa Svojom Majkom i Svojom braćom. Nj. Vel. Kraljica Majka upravlja plemenitom Svojom dušom Njegovim marljivim i discipliniranim životom u porodičnom krugu. Svojim vrlinama supruge i neuporedive Majke, zaslužila je Kraljica Marija poštovanje i obožavanje cijeloga naroda.

Želja je cijele ujedinjene Jugoslavije i svih Jugoslavena u granicama i izvan granica države da ovo savršeno spremanje Kralja Petra II bude i sretno dovršeno. Da bude sretan On i Njegov Dom, da u Njihovoj sreći i napretku bude sreća i napredak naroda i zemlje i da unuk Kralja Oslobođioca i Sin Kralja Ujedinitelja bude Kralj napretka i sreće u velikoj i moćnoj Kraljevini Jugoslaviji,

Zivio naš Kralj Petar II!

Zivio Kraljevski Dom Karađorđevića!

XIV. KONGRES NARODNIH MANJINA

Referati dra Wilfana i dra Besednjaka — Rezolucije — Šezdeset-godišnjica dra Wilfana

DR. JOSIP WILFAN

25. o. mj. započeo je u Stockholmu u Švedskoj XIV Kongres narodnih manjina pod pretsjedanjem dr. Josipa Wilfana. Na 14 kongresu zastupane su ove narodne manjine:

Madžari iz Jugoslavije, Rumunjske i Čehoslovačke, Nijemci je Danke, Estonije, Letonije, Poljske, Rumunjske, Čehoslovačke i Ugarske, Hrvati i Slovenci iz Trećeg Reicha, Švedski iz Estonije, Hrvati i Slovenci iz Italije, Ukrajinci iz Poljske i Rumunjske, Rusi iz Estonije, Litve, Letonije, Poljske i Rumunjske.

Kongres je otvorio dužim govorom dr. Josip Wilfan. On ističe svoju veliku radost što ovogodišnji kongres zasijeda baš u Švedskoj. Pozdravlja ponosni grad i ocharavajuću zemlju i zahvaljuje svima koji su se odazvali pozivu. Osobito zahvaljuje Visokoj školi, Pravnom fakultetu, slušateljima, zastupnicima javnog života, upravi i štampi. Osobito hvali direktoru g. Tunbergu koji je ustupio prostorije univerziteta. Nato se pristupilo zasjedanju. Za pretsjednika izabran je dr. Wilfan, za potpretsjednike gg. Szuellö, Pelensky, Pohl, dr. Schmidt-Wadder, prof. Kurtschinsky. Za pretsjednika komiteta rezolucija izabran je Baron Josika, a za pretsjednika organizacionog komiteta Graebe.

Uvodni govor dr. Josipa Wilfana

Nato je iznio dr. Wilfan slijedeće: Ovogodišnji kongres zasijeda pod posebnim okolnostima. U kongresu su sve narodne grupe jednako vrijedne kao što mora uvijek biti. U internacionalnoj politici, nasuprot, vlada red ranga. Neke grupe su u pozadini, a nekim se ne govori gotovo ništa. Javlja se pitanje kako da se nadju ljudi iz različitih položaja skupa u općoj organizaciji. Gdje je veza? Nato se može reći da je nužda održati zajednicu kojoj se pripada, nju upotpuniti i razviti je. Narodnost, govor, tradicija i ostala kulturna dobra su vrijednosti koje se moraju održati. To je nasljedstvo otaca koje se hoće obraniti. U tom ljudskom instinktu leži veza koja sve te grupe približuje i vodi u borbu za isti cilj. Ovdje se ne govori o pojedincu nego o skupnosti. Evropski kongres narodnih manjina je organizacija u kojoj se ta borba iznosi. Pretsjednik posvećuje nekoliko riječi grupama koje ili nijesu htjele ili koje nijesu mogle prisustvovati kongresu. To su u prvom redu Katalonci, Baski i Galicijanci iz Španije. Ove grupe još pripadaju kongresu, ali ipak nijesu danas prisutne. Temeljno načelo kongresa je da se u unutarnje političke prilike ne miješa. Stoga ne treba o ovim grupama govoriti. Usprkos toga želi pretsjednik da se za patnje narodnih manjina nadje riješenje također i u Španiji. Manjkaju dalje Poljaci, Danci, Lužički Srbi i Litavci. Na prvoj konferenciji bili su još tu Poljaci iz Njemačke. Danas nijesu više članovi kongresa. Uzrok tome je pitanje Friza u Schleswig-Holsteinu. Kongres je to pitanje sa svih strana ispitaio. Poljaci, Danci i Lužički Srbi istupili su iz kongresa a da nisu dočekali rezultate toga ispitivanja. U godini 1933 istupili su također Židovi. Oni su ostavili kongres, jer se protivio napadanju protiv pojedinih država. Kongres se ne sastoji iz emigranata koji protiv pojedinih država ratuju, nego od svijesno odgovornih ljudi koji se zalažu za poboljšanje stanja svoje nacije. Židovi su zahtijevali osudu zemlje koja im je uskratila pravo boravka. Taj zahtjev je kongres, da ostane u skladu svojih temeljnih načela, morao otkloniti.

Pretsjednik izvodi dalje da je moralna dužnost svakog naroda očuvati svoju nacionalnost, ali i svaki narod ima dužnost poštovati susjede i njihova narodna prava. Uzrok zategnutosti u nacionalnim pitanjima je činjenica da se ovdje još uvijek po dvostrukom moralu mjeri. Vlastiti narod cijeni se i podržava u svima okolnostima, dok se o narodnim pravima drugih naroda ne

će ništa da zna. Na to razmimoilaženje u pitanju prava narodnosti treba uvijek pokazivati. Evropski kongres narodnih manjina ima uvjerenje da će mu poći za rukom objasniti javnosti da se ove nepravdnosti ne će moći trpjeti.

Ljubimo svoj narod, ali poštujemo također druge narode. To su temeljna načela kongresa.

Kongres se sastaje svake godine jednom, on donosi rezolucije koje imaju jedan cilj: Poštivanje narodnih prava! Također se ne će ni danas ništa bitno novo pretresati. Savjetovat će se kako da se pravo u pojedinim državama razvije, da se život pojedinih narodnih manjina regulira. Iako ugovori o zaštiti manjina danas pripadaju prošlosti, znaće oni u životu evropskih narodnih manjina ipak nešto novo i dugo će još djelovati. U njima je formuliran minimum zahtjeva manjinskih prava. Ti zahtjevi ne mogu nestati iz pamćenja čovječanstva. Jedan početak je učinjen.

Silom, zapovjedju i oružjem ne može se problem narodnih manjina riješiti.

Problem narodnih manjina postoji već stoljećima samo ne u današnjoj formi, tek poslije rata dobiva značenje koje ima i danas u životu evropskih naroda.

Posmatranje problema narodnih manjina zahtijeva nužno i bilancu. Iz toga će nastati rezolucija. To je put kojim kongres upoznava javnost sa svojim željama.

Nepoštivanjem narodnih prava dolazi mir u opasnost. To nije prijateljska, to je posve trijezna tvrdnja. Prije rata već je to pitanje nosilo u sebi klicu rata. To pitanje obradit će pojedini referati napose.

Pojedini delegati ostavit će ovu zemlju sa čuvstvom da im se posrećilo, da su u kultiviranom narodu dobili prijatelja u borbi za pravicu i mir između pojedinih naroda.

Iza toga je dr. Engelbert Besednjak održao slijedeći referat:

GOVOR DR. E. BESEDNJAKA

POLITIKA PREMA NARODNIM MANJINAMA POSLIJE RATA

U početku svoga govora je predavač ustanovio da problem narodnih manjina nije novijega datuma, već da je taj problem i prije rata uznemirivao Evropu. Kad je svjetski rat bio završen i novo podijeljena Evropa započela svojim životom, uvidjelo se da treba i u mirovnim ugovorima uspostaviti razna osiguranja za pojedine narodne manjine. Medjunarodna zaštita manjina bijaše donesena u obliku ugovora o zaštiti manjina i Društvo naroda bijaše postavljeno za pokrovitelja narodnih manjina. Lojalno sprovođenje ugovora za zaštitu manjina moralo je donijeti već potrebno olakšanje u tom pitanju. Ono bi trebalo dati jamstvo da pitanja narodnih manjina prestanu i da se te probleme pretstavi kao internacionalne izvore opasnosti.

Nažalost politika prema narodnim manjinama poslije rata pretrpjela je slom usprkos svih internacionalnih garancija. Ta politika dovodi pomalo narode na stanje koje je u tom pogledu bilo prije rata. Niti jedna država koja je preuzela obavezu o zaštiti narodnih manjina nije se držala preuzete obaveze. Još mnogo manje su učinile za narodne manjine one države koje nisu bile preuzele te obaveze. Jedna mala statistika može da nam pokaže kako se Društvo Naroda odazvalo svojim dužnostima prema narodnim manjinama koje su mu bile povjerene. Od 852 tužbe koje su bile podnesene Društva Naroda između 1929 i 1936 samo ih je 5 riješeno. Sve ostale su svršile »ad acta«. Bez pretjerivanja se može ustvrditi da se Društvo Naroda u svim tim spornim pitanjima stavilo na stranu onih koje su manjine optužile. Posljedica toga bila je potpuna sabotaza ugovora o zaštiti narodnih manjina i sve veće i veće ugnjetavanje manjina. Ovakav položaj tog medjunarodnog problema narodnih manjina pretstavlja danas evropski izvor opasnosti. Ne mora se posebno naglašavati da brzo rješenje tih pitanja u smislu zahtjeva narodnih manjina u protivnom slučaju može taj problem stoiti u interesu svih evropskih država. dovesti do teških zapletaja.

G. v. Szuellö (Madžar iz Čehoslovačke) govorio je o istoj temi.

Werner Hasselblatt (Nijemac iz Estonije) naglasio da su svi otpori evropskih narod. grupa u cilju održanja njihovih životnih prava.

Baron v. Josika (Madžar iz Rumunjske) govorio je o opasnosti da se poremeti mir neuvažavanjem narodnih prava.

Drugog dana zasjedanja održani su slijedeći govori: Pretsjednik dr. Wilfan otvorio je zasjedanje. Iza toga govorio je Sen. dr. Zalosetzkyj o položaju manjina u poslijeratno vrijeme. On naglašuje da nepodnosljivo stanje narodnih manjina pruža opasne mogućnosti sukoba.

Dr. Schmidt Wodder govorio je o narodnim odnosima skandinavskih država i upućuje na to da Evropa od tih zemalja mnogo toga može naučiti. Mirni međusobni život mora biti uzor cijeloj Evropi.

Dr. Maritezak, Ukrajinac iz Poljske iznio je još jednom zahtjev narodnih grupa za njihova životna prava.

Dr. David, Nijemac iz Čehoslovačke iznio je u kratkom govoru, da samo stroga disciplina narodnih manjina i evropskih država može otkloniti sukobe.

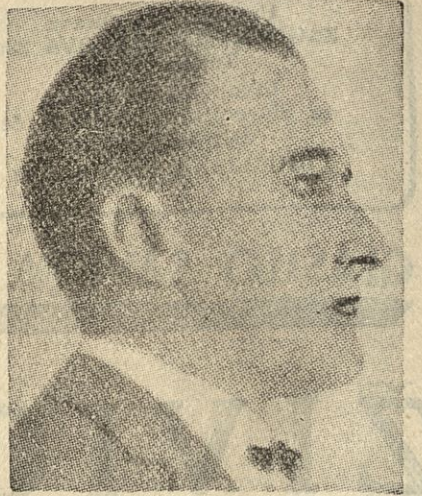
Probst Pöhl, Šved iz Estonije, govorio je o temi: »Nacija i religija« i upozorio na značenje religije za održanje narodnosti.

Zaključni govor izrekao je pretsjednik Dr. Wilfan.

REFERAT Dra JOSIPA WILFANA

PITANJE NARODNIH MANJINA U DANAŠNJOJ POLITIČKOJ ZATEGNUTOSTI

Čim bi došlo do rata — narodi današnje Evrope čini se da su zaboravili sve muke posljednjega rata — nanovo će doći do sklapanja mirovnih ugovora i u tim ugovorima će se pokušavati riješiti pitanje krivice za rat paragrafima i potpisima a valjda će ostati isto tako neriješeno kao i posljednjeg puta. Možda će tada u jednom ili drugom paragrafu stajati da je rat izbio zato što je neka narodna manjina bila ugnjetavana i jer se nisu održavali ugovori o za-

DR. ENGELBERT BESEDNJAK

štiti manjina. Pobjedjena država mogla bi se pozvati možda na to da je jedna ili druga pobjednička država još gore postupala sa svojim narodnim manjinama. Ja mislim da bi jedna rezolucija, u smislu da će tlačenje narodnih manjina prouzrokovati rat, bila jednostrano prosudjivanje tog pitanja. Ja mislim da mi naglasimo samo tu tačku, koja je sa našeg stanovišta gledana najvažnija. Rat bi mogao vjerojatno nastati i iz drugih razloga, mislimo: naoružanje, ratni dobitci, gospodarske suprotnosti i pitanje sirovina. Ali jedno možemo u svakom slučaju ustvrditi: u svima ovim zategnutostima koje obuhvataju Evropu, nalazimo jedan psihološki faktor koji je u vezi s našim problemom. Može se ratovati radi prenapućenosti ili da se održi vlastita egzistencija, ali pokraj tih sasvim materijalnih suprotnosti, ogromnu ulogu igraju suprotnosti između naroda i naroda, antagonizam i mržnja. Na ovu stranu tog pitanja htio bih i danas nanovo ukazati kao što sam to učinio još 1927 godine. Baš radi ovih momenata mržnje postaju suprotnosti čovječanstva naročito opasne.

Narodima je dana mogućnost da nađu put do medjunarodnog suda, a taj put bi bio jedini dostojan čovječanstva za rješenje konflikata.

Kongres je prihvatio na koncu slijedeće rezolucije:

PRVA REZOLUCIJA

Evropski kongres narodnih manjina u čvrstom je uvjerenju da ljubav prema svojoj narodnosti i njeno vjerno očuvanje i zastupanje njenih životnih prava moralna je zapovijed. Za ispunjenje te zapovijedi dali su milijuni evropskih muževa u miru i ratu dobrovoljno svoje živote. Isto tako je moralna zapovijed da se na požrtvovnost pripravna ljubav prema vlastitom narodu spoji sa poštovanjem volje za opstanak i prava na opstanak drugih naroda. Ako ta moralna zapovijed bude svima poznata, smijemo se nadati plodnom i nezaprijedivom naporu evropskih naroda.

DRUGA REZOLUCIJA

Četrnaesti kongres evropskih narodnih manjina ustanovljuje činjenicu da se je skupni položaj narodnih manjina u Evropi strahovito pogoršao. Gotovo svima prijete trostruka opasnost: gubitak njihove političke važnosti, ekonomsko propadanje i brojno smanjenje naroda asimilacijom, prisilnim iseljivanjem i zapreka izobrazbe nacionalno obrazovnih zvanja.

Kongres narodnih manjina opominje stoga da se ovakav tok dalje ne podržava, jer mržnja koja se nacionalnim ugnjetavanjem i istiskivanjem pojedinih naroda nagomilava već je prouzrokovala opasne zategnutosti i prijete katastrofom.

Kongres narodnih manjina upućuje vladama evropskih država hitan apel da se postavi novo uređenje koje će životna prava narodnih manjina na političkom i kulturnom polju osigurati, a naročito da se osiguraju škole, crkve i uvjeti za gospodarski razvitak.

TREĆA REZOLUCIJA

1. 14 kongres evropskih narodnih manjina u ovoj godini našao je srdačan prijem i podršku u švedskom glavnom gradu Stockholmu. Kongres zahvaljuje svima prijateljima u Švedskoj za njihov topao interes, naročito Rektoratu univerziteta u Stockholmu za gostoljubivost, koju je kongres primio u prostorijama univerziteta. Zahvaljuje se švedskoj štampi na simpatijama za ciljeve i za daće kongresa.

2. Kongres zahvaljuje poslovnom odboru, a naročito njegovom pretsjedniku dru Wilfanu i generalnom sekretaru barunu Uexkuellu za vodjenje rada u prošloj godini te pripremi i vodjenju ovogodišnje konferencije.

3. Računski podnesak generalnog sekretarijata po organizacionom odboru ispitan i primljen. Generalnom sekretaru podjeljuje se odrešnica.

4. Baron Uexkuell se u toku ove godine oslobadja rada kao glavni redaktor »Nation und Staat« i zamoljen je da zauzme mjesto generalnog sekretara. Baron Uexkuell to pripravno preuzima.

5. Za članove poslovnog odbora za slijedeću godinu predloženi su: pretsjednik dr. Wilfan, dalje: Kundt, v. Szuellö, Kurtschinsky, Pelensky, prof. Maspons i Anglassel, nato pretsjedajuć odbor otpusta.

6. Mjesto kongresa za buduću godinu ne može se odrediti. To će se odlučiti do 1 maja 1939 god. U užu izbor dolazi Beograd, Paris, Bern i Oslo.

7. Pojedini grupama napominje se da točnije salju svoje priloge kako bi bilo olakšano vodjenje poslova.

8. Poznato je da je sjedište kongresa sada u Bernu.

UPOZORENJE!

Ovom broju našega lista prilažemo čekovne uplatnice pa molimo sve naše pretplatnike, koji još nisu podmirili svoju pretplatu, da to neodgodivo sada učine.

Ovo se upozorenje svakako ne tiče onih naših pretplatnika koji su već doznacili pretplatu, pa zato molimo ove da si sačuvaju uplatnicu za kasnije.

Tej številki smo priložili naše položnice in prosimo naše naročnike, ki še niso poravnali svoje naročnike, da bi to brez nadaljnega storili.

Tisti pa, ki so že poravnali naročnino, naj položnico shranijo za drugič.

UPRAVA

Dr JOSIP WILFAN ŠESTDESETLETNIK

Za zrelega človeka je največje zadovoljstvo in ponos, ako more ugotoviti, da je vedno ostal zvest sam sebi, svojim principom, in da je njegovo življenjsko delo imelo uspeha. Dr. Josip Wilfan, ki izpolnjuje 30. avgusta t. l. šestdeset let svojega življenja, more zares biti zadovoljen in ponosen s svojo preteklostjo, in z njim smo ponosni in zadovoljni tudi vsi mi njegovi rojaki. Rojen in vzgojen v vzgladni slovenski družini, se je od malih nog navzel onega duha, ki je pozneje skozi celo njegovo življenje tvoril podlago njegovega mišljenja in delovanja: stroga korektnost, samodisciplina, neupogljivost v naziranju in izvršitvi. Etika, morala, pravičnost so stebri njegovega bitja. Od kar ga poznamo, vedno je bil tak, obdan z vsemi temi lastnostmi, predstavljajoč onega tipičnega »Wilfana«, ki se je v našem predvojnem tržaškem in primorskem javnem življenju ne le dvignil iznad svoje okolice, ampak postavil svoj tip našega javnega delavca. K temu je doprineslo brez dvoma njegovo meščansko pokolenje in njegova meščanska vzgoja. Vendar je po svoji erudiciji in po svoji pridnosti ostal vedno vzgled svojim sovrtnikom, sodelavcem in sploh vsem, ki so ga poznali.

Ze takoj po končanih pravnih študijah je kot mlad advokatski pripravnik stopil v politično areno. Njegovo prvo službovanje pri istrskem prvaku in narodnem borceu pok. dru. Matku Laginji v Puli in potem mesto glavnega tajnika pri političnem društvu »Edinost« v Trstu in v zvezi s tem kontakt s tržaškimi tedanjimi prvaki dr. Rybačem, dr. Gregorinom, dr. Slavikom so mu ustanovili možnost in dali prilike za najozobje poznanje vseh perečih narodnih problemov, za stik z narodom in za odnose z nasprotniki in oblastmi. Tu začenja pravo narodno delovanje dr. Wilfana na vseh poljih. Ni ga društva, ni organizacije, ki je predstavljala kakršnakoli važnost za našo narodno stvar v Trstu ali na Primorskem sploh, da se on ne bi udeleževal njegovega delovanja, ali kot predsednik, odbornik, ali pa kot svetovalec, pomagač, voditelj. Doba od posvetitve narodnega doma v Trstu 1904. leta do začetka svetovne vojne se mora smatrati kot zlata doba tržaških Slovanov. Volilni uspehi pri državnozbornih volitvah 1907 in pri deželnozbornih volitvah 1909, ljudsko šteje 1910 ter volitve 1911 so najsvetlejša, točke v razvoju tržaških Slovencev vobče ter poslednjih desetletij pred vojno še posebej. Velik del zasluge za te uspehe ima nesumnjivo dr. Wilfan, ki je tedaj kot tajnik najprej, a potem kot predsednik naše najvažnejše nacionalno-politične institucije, političnega društva »Edinost« v Trstu, in od leta 1909 dalje tudi kot član mestnega sveta in deželnega zbora v Trstu, razvijal svoje neumorno delovanje na vseh poljih narodnega življenja. Kot priznan pravnik, narodni delavec in politični vodja je zastopal in uveljavljal naše narodne pravice na sodnih, pri drugih državnih in samoupravnih oblastnih, na javnih zborih in manifestacijah in sploh povsod, kjerkoli se mu je nudila prilika.

Posebno pozornost je vzbujal v mestnem svetu tržaškem kot odličen govornik in to toliko po vsebini kolikor po obliki, po globlini in subtilnosti svojih argumentacij, kolikor po finesi svojega govora. Tako je bila dikcija njegovih govorov v italijanskem jeziku, da so ga njegovi italijanski kolege v mestnem svetu postavljali Italijanom za vzor, kako je treba italijansko govoriti. Nepozabne so nam še burne in dramatične scene v tržaškem mestnem svetu, ko so naši mestni svetovalci z dr. Rubačem in dr. Wilfanom na čelu z občudovanja vredno odločnostjo zastopali naše narodne interese.

Vojni čas je narodno delo potisnil v ozadje. Dr. Wilfan je ostal na svojem mestu in tudi v teh težkih časih zastopal v okviru možnosti interese svojega naroda.

Pri kraju vojne in v neposrednem po-vojnem času se je Wilfanu zopet odprla možnost odločnega javnega nastopa za narodove pravice, ki jih je uveljavljal odločno in hrabro v novih še mnogo težjih časih in okolnostih nego so bile pred in med vojno. Kot narodni poslanec v dveh legislaturah v rimskem parlamentu, je v historijskih momentih nastopal z močnim povdankom in tako ne samo vredno zastopal interese svojih volilcev, ampak je tudi visoko dvigal ugled našega naroda v Julijski Krajini pred novimi gospodarji.

Ze kot poslanec rimskega parlamenta se je udeleževal sej interparlamentarne unije ter delovanja njene sekcije za narodne manjšine. Leta 1925. pa je po sporazumu z nekaterimi drugimi parlamentarci, ki so zastopali tudi narodne manjšine, sklical v Zenevo »Kongres evropskih manjšin«, katerega je vodil z velikim uspehom in ki ga je izbral za svojega prvega predsednika. Od tedaj dalje so se kongresi te važne institucije ponavljali vsako leto, po navadi v Zenevi, pred začetkom zasedanja vsakoletnega plenuma Društva narodov; in od začetka pa do danes je njen predsednik dr. Wilfan. Je to pač priznanje internacionalnega foruma kakšnega ni še bil zlepa biležen kak drugi sin našega naroda. Pomisliti je treba na kompliciranost manjšinskega vprašanja v današnjih dneh, pa težke situacije, ki so v tem pogledu v teh 13 letih nastopile in ki so se včasih zdele naravnost obupne, dalje razne potrebe in zahteve raznih manjšin in heterogenost pogledov posameznih zastopnikov na njihove probleme, pa da se razume in preceni, koliko

Zgodovina manjšinskih kongresov

Ob 14. Kongresu narodnih manjšin Evrope

Od 14. do 15. oktobra 1. 1925. se je vršila prva konferenca evropskih narodnosti, ki je določila, da se bodo odslej vršili vsako leto kongresi narodnostnih grup, ki žive silom razmer v drugih državah kot v matičnih. Te prve konference, ki je bila le nekaj pripravljanih kongresov, se je udeležilo 14 narodnostnih skupin s številnimi delegati, od katerih je bila najštevilnejša nemška skupina, ki je štela 16 delegatov iz devetih različnih držav. Druga za njo je bila židovska z 8 delegati iz 4 držav ter poljska s sedmimi delegati iz 4 držav. Prva konferenca je bila sklicana od posebnega pripravljalnega odbora, ki je tudi določil točen program te prve konference ter delokrog nadaljnjih kongresov, narkar so morali delegati, ki so se kongresa udeležili pristati brez ugovora, kar je že na prvem kongresu rodilo upor ukrajinske, beloruske ter litvanske grupe, ki so se takoj odtegnile od dela na kongresu, ter pustile le opazovalce, češ da kongres ne nudi prilike in možnosti za diskusijo o položaju o posameznih narodnostnih grupah v državah, v katerih žive in nudi le minimalno pomoč in zaščito, ki ne zadošča, ker se ima na njem razmotrivati le položaj na nacionalnem in kulturnem polju. Izjavo, ki so jo delegati tako utemeljili je predsednik kongresa vzel na znanje z besedami: Izjavo jemljemo na protokol, ne more pa biti predmet naših razpravljanih.

Na prvem kongresu je bila sprejeta rezolucija, ki je naglašala, da je nacionalno kulturna svoboda ravno tako duhovna dobrina kulturnega sveta kot religiozna svoboda.

Poleg tega se je v resoluciji poudarjalo, da so poleg narodnih manjšin na delu tudi druga gibanja, ki naj bi spremenila vladajoče politične menje in občutke. Jasno se kaže vedno bolj, da je nacionalizem nezmožen rešiti socialno politične, posebej pa nacionalne probleme našega časa. Kot rešitvi in sicer edini, pa smatra kongres irendentizem in nacionalno svobodo v obliki kulturne avtonomije. Kot uspeh prvega kongresa je predsednik dr. Wilfan smatral predvsem dejstvo, da so se zastopniki manjšin zbrali, in da je bilo doseženo lojalno in dostojno sodelovanje.

Drugi kongres se je vršil kot prvi v Zenevi in sicer od 25. do 27. avgusta 1926. Na tem kongresu so se ustanovila kulturna, gospodarska, pravna in organizacijska komisija. Posebna komisija, ki je bila ustanovljena na prejšnjem kongresu je izdelala statut, po katerem naj bi se vodili manjšinski kongresi. Predvsem je bilo določeno, da se prepuščajo na kongres skupine, ki so organizirane in ki imajo svojo samostojno nacionalno voljo in ki so sporazumne s principi manjšinskega gibanja.

Naloga kongresov pa da ni izdajati bučnih protestov, ampak v mejah, ki bodo določene po skupnem premisleku, stvarno delati. Na kongresu se bodo razpravljala vprašanja, ki zadevajo manjšinske probleme in ta vprašanja se bodo na njih razmotrivala in razjasnjevala ter o njih izdajale skupne rešitve.

Na tem kongresu je bila odklonjena macedonska skupina. Pred začetkom razpravljanih o raznih temah, je govorilo več zastopnikov, med njimi von Szüllö, ki je poudarjal, da je rešitev manjšin v demokraciji, ki pa da mora biti zgrajena na bibliji in prevzeta ljubezni in pravičnosti. Na tem kongresu so se nadalje razpravljala vprašanja o zagotovitvi kulturnega razvoja in svobode, o zagotovitvi gospodarske enakopravnosti, o pravicah na državljanstvo, o volilni pravici, o ureditvi jezikovnega vprašanja. Ob koncu kongresa je dospela vest o spreminjanju imen na južnem Tirolskem, kar je zbudilo med zborovalci veliko ogorčenje. Resolucije, ki so bile izdane, so na kratko resumirale vsebino

takta, sposobnosti, umerjenosti in tudi di-jalektike, je bilo potrebno da se sploh ta institucija obdrži pri življenju, a kaj šele da se ista oseba obdrži skozi ves ta čas na vodilnem mestu. In naj so bile kritike tega Wilfanovega dela včasih tudi z ene ali z druge strani manj ugodne, eno se mora pribiti: da je Wilfanova avtoriteta pri tej organizaciji in preko nje v vprašanju narodnih manjšin tudi daleč izven njenega okvirja nesporna. In ker je on v tem kongresu ravno zastopnik naše, jugoslovenske, manjšine, je jasna Wilfanova zasluga, da je preko njega vprašanje te naše manjšine postavljeno v evropskem političnem krogu tako v ospredju.

Ravnokar predseduje dr. Wilfan letošnjemu zasedanju kongresa evropskih manjšin, ki se letos vrši v Stockholmu. Z ozirom na sedanje stanje manjšinskega problema, ki ga je zavzelo to vprašanje na Češkem in pod tem vplivom v vsej ostali Evropi, se pridaje temu zasedanju v Stockholmu izredna važnost.

S svojim inteligentnim, smotrnim in globoko zamišljenim delovanjem uspeva Wilfan, da svojemu javnemu delu daje svoj izraziti pečat. Tako je v Trstu njegovo ime samo že predstavljalo ves njegov program: Wilfan, to je značilo naš narod v

razpravljanih. Ob koncu kongresa se je govorilo še o organizacijskih vprašanjih, pri čemer je dr. Wilfan poudarjal v zaključnem govoru, da se mora gibanje razvijati počasi in računati na številne ovire.

Tretji kongres se je vršil v l. 1927. od 22.—24. avgusta. Teme tega kongresa so bile:

državna suvereniteta in manjšinske pravice, ogrožanje evropskega miru radi narodnostne nestrpnosti, razmjerja med narodnostmi kakršna so bila in kakor se sedaj razvijajo, o vprašanju jezika, o vprašanju narodnostne znanosti.

Na tem kongresu je nastal incident, ko je nemški delegat s Poljske zahteval, da se končno že ustanovi forum, kjer se bo lahko jasno in odkrito izražalo mnenja o najvažnejših vprašanjih kulturne eksistence. Toda ta incident se je po kratkem času ublažil.

Naslednji kongres se je vršil v l. 1928. v Zenevi od 29. do 31. avgusta. Ta kongres je razpravljalo predvsem o Društvu narodov v zvezi z narodnimi manjšinami. Kongres je smatral D. N. kot najvažnejši forum za ublažitev konfliktov med narodnostmi in za pomirjenje Evrope. Na tem kongresu se je razpravljalo o stanju narodnosti in Društvu narodov, toda se je že v prvem referatu ugotovilo, da je nujno poudariti na tem kongresu, da »je D. N. močno proti šibkim in šibko proti močnim«. (Szüllö). Važna tema na tem kongresu je bila o delavnosti mednarodnih organizacij na polju narodnostnih problemov, o kateri je poročal takratni tajnik dr. Ammende. Končno je bil na tem kongresu tudi določen točen statut, oz. sprejet pravilnik kongresov, ki pa ni prinesel nikakih bistvenih sprememb.

Peti kongres, se je vršil od 26. do 28. avgusta l. 1929. Obletnica kongresa je bila posebej proslavljena. Na kongresu se je govorilo o mednarodni zaščiti manjšin, o podlagi in razvoju mednarodnega manjšinskega prava, dalje o Društvu narodov in narodnosti, o nalogah manjšinskega tiska itd.

V resoluciji je kongres smatral, da je kulturna avtonomija najboljšje sredstvo za svoboden razvoj, seveda le za posamezne slučaje.

Naslednji važnejši kongres se je vršil v l. 1931. in sicer kot sedmi tudi v Zenevi. Na tem kongresu je govoril Nemec iz Estonske o položaju evropskih narodnosti.

V resoluciji je kongres predlagal, da bi D. N. preskušalo tudi v drugih državah rešiti narodnostno vprašanje kot na Estonskem, t. j. s kulturno avtonomijo, ki se je izkazala kot zelo primerna, ter da bi v tem smislu D. N. podvzelo enotne in skupne korake.

V l. 1932. se je vršil osmi kongres na Dunaju od 29. junija do 1. julija. Na kongresu se je razpravljalo o veljavnosti načel narodnostnih pravic v evropskem okviru, o priznanju narodnostnih pravic v cerkvenih vprašanjih, o delavnosti D. N. na polju manjšinskega gibanja, dalje o znanstvenih stremljenjih in narodnostni politiki. Kongres je končal z resolucijo, v kateri se je

smatralo kot rešitev narodnih problemov v Evropi sklicanje kongresa evropskih držav, kjer naj bi prevzele te nase vse obveze o temeljnih pravicah narodnih manjšin.

Kongres v Brnu, ki se je vršil v l. 1933. od 16. do 19. septembra, je do tedaj zbudil največ pozornosti in prahu. Ze v uvodu je predsednik dr. Wilfan poudaril, da kongres narodnih manjšin ni nikaka vrsta parlamenta narodnosti. On je bolj nekaka privatna skupščina delegatov, ki so poslani od političnih ali sicer kvalificiranih organizacij sodelujo-

novih mejah in njegovo borbo za obstanek in za njegova prava. Istotako danes njegovo ime v kongresu evropskih manjšin pomeni borbo za pravice vseh narodnih manjšin v Evropi in za pravično ureditev vseh manjšinskih problemov. Dr. Wilfan pooseblja sam kongres.

Dr. Wilfanu, ki je dosegel življenjski jubilej v polni duševni in telesni svežosti, iskreno čestitamo in želimo, da ga Bog ohrani našemu narodu na čast in korist še dolgo zdravega in čvrstega.

Na kongresu v Stockholmu je zastopnik švedske manjšine iz Estonske Pöhl predal dr. Josipu Wilfanu za njegovo šestdesetletnico rojstva srebrno ključvo v imenu udeležencev kongresa. V nagovoru je omenil da podaritev ključva v severnih evropskih deželah izhaja iz pripovedbe v kateri je junak ubil kačo s ključvom. Zaradi tega pomeni ključvo simbolično sredstvo, s katerim naj bi predsedniki upravljali. Prosil ga je radi tega, naj ga iz hvaležnosti sprejme in v spomin, da se bo ga spominjal v svoji delovni sobi, kako tesno so bili delegati s svojim delom vezani na njega. Na ključvo stoji slovenski napis »Delegati kongresa evropskih narodnosti svojemu spoštovanemu predsedniku dru Josipu Wilfanu, Stockholm, 30 avgusta 1938«

čih narodnosti. Kmalu na to pa je zastopnik ruske skupine z Estonske prof. Kurčinski pričel govoriti o strašni lakoti, ki da je tedaj vladala v Rusiji in je skoro ves kongres razpravljal s tem. Dr. Wilfan je sicer poudaril da se ne sme iz tega delati nikako politično vprašanje, ampak, da se mora jemati samo kot čisti človečanski problem, kateremu se treba približati s človeškimi čustvi. O lakoti v Rusiji je za njim govoril dr. Ammende, ki je poudaril, da 50% v Rusiji živečih Nemcev vsled lakote ni več med živimi. O tem vprašanju je bila izdana tudi posebna resolucija.

Kongres je za tem razpravljalo o vprašanju disimilacije in narodnostnih pravic, pri čemer so izjavili delegati židovskih skupin, da se radi event. ki bi lahko nastale pri tem referatu, kongresa ne bodo udeleževali.

Ker kongres ni hotel izjaviti v resoluciji na željo Judov nikakega stališča proti stanju v Nemčiji, so ti iz kongresa izstopili.

Leta 1934 se je vršil deseti kongres v Brnu od 4. do 6. septembra. Na kongresu se je razpravljalo predvsem o desetletnem sodelovanju evropskih narodnosti,

dalje o predlogu Poljske delegacije, da se posploši manjšinska zaščita na vse države v Evropi in sklene nekaka univerzalna konvencija za zaščito manjšin,

za tem pa se je govorilo o mednarodnih odnosih in pravicah narodnosti. Na tem kongresu je precej razburjalo nekatere delegate takrat aktualno vprašanje vstopa Rusije v D. N., pri čemer je predsednik poudarjal, da se razpravljanje o Rusiji ne more jemati svetovno nazor-sko.

L. 1935. se je vršil kongres od 2. do 4. septembra zopet v Zenevi. Na kongresu se je govorilo o narodnostnem problemu in sedanjem stanju manjšin.

Dalje o pravic svobodne rabe krajevni imen ter kot najvažnejša tema o narodnostih v avtoritativnih državah, o čemer sta referirala slovenska zastopnika s Primorja dr. Besednjak in s Koroške J. Stare.

Kot rezultat teh referatov je bilo ugotovljeno, da je tudi v avtoritativnih državah, ki jih vodijo etični oziri, moči najti rešitev, ki bi omogočila sodelovanje narodnostnih manjšin v državi v korist obeh narodnosti. Dočim je šel kongres v l. 1936. spet mirno mimo javnosti, medtem ko je prejšnje leto baš referat o možnosti sodelovanja narodnosti v avtoritativnih državah zbudil precej razburjenja, zlasti med manjšinami, ki žive v takih državah, je bil kongres, ki se je vršil lansko leto od 14. do 15. julija spet precej buren. Tega kongresa se stalni predsednik dr. Wilfan ni udeležil, ker je bil bolan.

Kongres se je vršil v Londonu, da bi se o tem opozorilo angleško javnost in odgovorne kroge o nujnosti rešitve evropskih narodnih vprašanj.

Nastop Baskov in pa energičen postopek kongresa proti njim, je zbudil v javnosti precejšnje razburjenje in zanimanje ter različne komentarje. Na prvem dnevu razpravljanja so govorili o D. N. kot garantu manjšinskih pravic, kjer se je ugotovilo, da je D. N. od 352 prošenj vrnilo 381 iz formalnih razlogov, dočim je komite treh pri D. N. od 471 prošenj rešil le 5. Drugi dan pa je kongres razpravljalo o zagotovitvi narodnostnih pravic kot podlagi skupnega življenja med narodi

Letošnji kongres se je vršil 24. in 26. avgusta v Stockholmu ob precej okrnjenem številu delegatov, med katerimi so imeli skoro absolutno večino zastopniki raznih nemških manjšin. Na kongresu so pred vsem proslavili 60 letnico dr. Wilfana, kateremu so delegati izročili spominsko darilo. Razprave je otvoril na kongresu dr. Wilfan, ki je predvsem poudaril, da na kongresu ni Kataloncev, Baskov in Galicianov iz Spanije.

Dalje je še poudaril, da pogodbe, ki so se sklenile za varstvo narodnih manjšin, danes dejansko ne obstojajo več ter da se s silo in orožjem vprašanje narodnih manjšin ne bo rešilo.

Kot glavni govornik je nastopil dr. Besednjak, ki je govoril o manjšinski politiki po vojni. Na kongresu je bil izvoljen na mesto umrlega stalnega generalnega tajnika dr. Ammendeja za tajnika baron Uexhila. Zastopnik Nemcev iz Estonske je ob koncu poudarjal, da je treba ugotoviti, da je danes iz narodnostnega problema nastalo vedno bolj, mesto pravnega vprašanja, vprašanje moči in prestiža, dočim je zastopnik suetskikh Nemcev dr. David izjavil v kratkih besedah, da le hladnokrvnost in disciplina posameznih narodnosti in matičnih narodov lahko prepreči konflikt (!). Podrobno poročilo o tem kongresu bo list priobčil na drugem mestu. Naslednja kratka zgodovina manjšinskih kongresov od početka do danes naj le v glavnih potezah pokaže s čim se je kongres pečal, ne da bi se spuščali v posamezne točke in v kritično presojo posameznih točk ali resolucij. — š. k

POLOŽAJ HRVATSKE MANJINE U BURGENLANDU

»Obzor« od 25. o. mj. donosi: Kao što je poznato, prigodom plebiscita nakon izvršenog pripojenja Austrije Njemačkoj i burgenlandski (gradišćanski) Hrvati su u ogromnom postotku glasovali sa »Da«, u nadi, da će moći sačuvati svoje školstvo i njegovanje narodnog jezika u crkvi i obuci u onom čedom opsegu, koji je toj mirnoj i politički lojalnoj manjini od kojih 50.000 duša uvijek bio priznat. Sada međutim saznajemo, da se vodi akcija za likvidaciju hrvatskih škola na taj način, da se traži od pučanstva pojedinih sela, da to sami zatraže, a od hrvatskih učitelja se traži, da sami zamole svoje premještenje na njemačke škole. Sve to imalo bi biti izvršeno već do 1. rujna.

»OBZOROV« KOMENTAR

»Obzor« piše na uvodnom mjestu: »Njemački se živalj ne može ni danas, kao što nije mogao ni u prošlosti, žaliti, da hrvatski narod ne pokazuje prema njemu veliku susretljivost, kakovu je rijetko naći gdje drugdje u stranom svijetu. Međutim, kako je »Obzor« jučer javio, vodi se u Burgenlandu akcija, da se likvidiraju hrvatske škole, tobože da to hrvatsko pučanstvo samo zatraži, a učitelji hrvatski, da isto tako »spontan« sami zatraže svoje premještenje u njemačke škole zbog pomanjkanja nastavnika, nakon čega bi se hrvatske škole morale automatski zatvoriti. Ako bi se ovo provelo, onda bi već sa 1. rujna o. g. hrvatske škole u Gradišću ostale bez hrvatskih učitelja, pa bi hrvatska djeca bila lišena mogućnosti, da uče na hrvatskom jeziku. Očito je, da je ova akcija smišljena na to, da se u što skorije vrijeme ponjeme gradišćanski Hrvati. Ako bi to uspjelo, nestalo bi nekih 50.000 gradišćanskih Hrvata, koji već stoljećima žive u Burgenlandu. Takova je politika denacionalizacije međutim u suprotnosti i sa nacionalno-socijalističkom doktrinom, za koju njeni prvaci ističu, da ne traži asimilaciju drugih etničkih skupina. Ta bi politika bila u protivnosti i s dosadašnjim opetovanim izjavama nacionalno-socijalističkih prvaka, da će biti poštovana manjinska prava gradišćanskih Hrvata i koruskih Slovenaca. Jer nema sumnje, ako bi se počelo denacionalizacijom gradišćanskih Hrvata, da bi ista sudbina bila namijenjena i koruskim Slovencima.

Sigurno je, da bi ovakva politika denacionalizacije izazvala reakciju u hrvatskoj i slovenskoj javnosti, a držimo i u srpskoj, te bi konačno ona bila više na štetu Nijemaca, nego Hrvata i Slovenaca. Sigurno je, da naša javnost ne bi mogla zadržati svoje dosadašnje susretljivosti prema njemačkom življu u našim krajevima, kad bi Hrvati i Slovenci u Reichu bili izloženi procesu denacionalizacije i kad bi im se uskratila najosnovnija prava narodnih manjina. Mi se zato nadamo, da se ne će obistinuti vijest o likvidaciji hrvatskih škola u Burgenlandu i da će hrvatska narodna manjina u Reichu imati barem ona prava, koja joj je priznata bivša austrijska vladav.

MADŽARSKA ZA SVOJE MANJINE U SUSJEDNIM DRŽAVAMA

Madžarska brzojavna agencija javlja: Službeno saopćenje obavljeno na Bledu poslije završetka zasjedanja Stalnog vijeća Male Antante izazvalo je živi interes u madžarskim krugovima, u kojima se odluke stvorene na Bledu smatraju kao dokaz pomirljivosti od strane Male Antante. Poznato je da madžarska vlada čini velike napore već godinu dana, da bi došlo do sporazuma sa susjednim državama u pogledu poboljšanja položaja madžarskih manjina u tim državama.

Normalizacija odnosa između Madžarske i susjednih država, kao i poboljšanje atmosfere ovisi od poboljšanja položaja manjina.

Madžarska je uvijek služila stvari mira u Dunavskom bazenu i danas kada pristaje na to da sa svakom državom Male Antante sklopi poseban sporazum o madžarskim manjinama, ona dokazuje miroljubive napore, da bi došlo do smirenja na svim poljima.

ŽELJEZNIČKA NESREĆA

Divača, augusta 1938. Prošle sedmice dogodila se kod mjesta Povirje teška željeznička nesreća koja je zadesila teretni voz što je išao iz Divače za Sežanu. Vlak iz Divače za Sežanu išao je nizbrdica, te je željezničko osoblje prije Povirja naglo kočilo. Uslijed toga su se otrgla zadnja četiri vagona, te je prednji dio vagona sa lokomotivom odjurio napred, a nakon toga popustile su kočnice na otrgnutim vagonima koji su svom brzinom pojurili napred i došlo je do sudara sa ostalim dijelom kompozicije vlaka. Sva ova četiri zadnja vagona su potpunoma uništena te je nastala uslijed toga i prilično velika materijalna šteta. Životom nije stradalo ni jedno lice. Promet je bio obustavljen na četiri dana.

Od Soče do Rečine -- od Triglava do Kamenjaka

Zašto je zabranjen uvoz stoke u Italiju?

Rijeka, augusta 1938. U vezi našeg članka štampanog u prošlom broju našeg lista pod naslovom »Istiskivanje naših mesara« u stanju smo da donesemo jedan interesantan momenat zakulisnog rada talijanskih veletrgovaca i prekupaca inostrane stoke za uvoz u Italiju i kolonije. Vijest koju ćemo ovdje da iznesemo provjerena je, a saznali smo je od jednog rumunjskog trgovca stokom, koji je petnaest dana prije izdate zabrane na uvoz jugoslovenske, bugarske i rumunjske stoke, boravio na Rijeci u svrhu prodaje jedne veće količine rumunjske stoke. Spomenuti trgovac je mišljenja, da do zabrane uvoza stoke u Italiju iz spomenutih zemalja nije uslijedilo radi tobožnje stočne epidemije, već da je tu neistinu lansiralo talijansko uvozno društvo u svrhu da prikrije svoju nečasnu rabotu na štetu stranih trgovaca stokom.

Kako rekisemo petnaest dana prije stupanja zabrane uvoza stoke na snagu bio je na Rijeci veliki sajam stoke u kome je uzelo učesća veći broj jugoslovenskih, rumunjskih i bugarskih izvoznika i trgovaca stokom sa velikom količinom stoke. Pošto se članovima talijanskog stočnog uvoznog društva činila cijena inostranih trgovaca previsokom zatražili su pomoć od vlasti da se inostrani trgovci prisile na prodaju stoke po cijeni koja je konvenirala talijanskim prekupcima. Tako je i učinjeno. Uzalud su bili svi protesti inostranih trgovaca, oni su morali da prodadu robu po cijeni koja im je diktirana.

Razumljivo je da su tada inostrani trgovci dogovorno donijeli rezoluciju da neće uvesti u Italiju više ni jednu glavu stoke sve dotle dok im ista ne bude plaćena u njihovoj zemlji po cijeni koja bude pogodjena kako ne bi više došlo od sličnih incidenata da bude roba pogodjena po višoj cijeni, a kasnije isplaćena po miloj volji talijanskih trgovaca. Razumljivo je sada da su talijanske vlasti, da doskoče rezoluciji inostranih uvoznika, a da opravdaju oskudicu stoke i mesa u Italiji odnosno njihovu horendnu cijenu, morale izdati spomenutu zabranu sa diktiranom motivacijom.

Op. ur.: Donosimo ovu vijest našeg riječkog dopisnika uz rezervu, jer postoji verzija, da je uvoz stoke zabranjen radi pomanjkanja stočne hrane u Italiji, pa će talijanski seljaci biti prisiljeni da prodadu veći broj svoje stoke.

† IVAN REJA

V Trstu je umrl Ivan Reja, posestnik in trgovac iz Kozane pri Gorici, oče dočenta in vodje meteorološkega zavoda na ljubljanski univerzi.

OSTAVKE ŽIDOVA

Trst, augusta 1938. Kako saznajemo iz dobro informiranih i pouzdanih krugova, ovdje se u političkim krugovima šire vijesti o skorom donošenju zakona o Židovima. Te vijesti potvrđuju i činjenice što su mnogi Židovi na uticajnim položajima u Italiji u posljednje vrijeme počeli da podnose ostavke. Tako je podnio ostavku i načelnik grada Trsta Enrico Salem i mnoga brojna druga uticajna lica. Direktor rafinerije mineralnih ulja Semere na Rijeci, koji je isto Židov (pokršten) otstupio je sa svoga mjesta uz uvjet da mu se prema današnjim postojećim zakonima isplati otpremnina od strane akcionera. Otpremnina mu je već i isplaćena pred osam dana u inosu od 2 milijuna lira.

Židje v Trstu

Il »Messaggero« iz Rima je prinio članek o Židih v Trstu, ki so ga objavili tudi drugi listi in predvsem tržaški.

V Trstu pride na vsakih tisoč prebivalcev 18,5 Židov, kar je najveći odstotek v Italiji, toda za časa ljudskega šteta v letu 1931. je prišlo celo 24 Židov na tisoč Tržačanov. Takrat so našli 3200 Židov italijanskih državljanov in 1500 tujih Židov. Od 1090 prebivalcev, ki so izjavili, da so brez vere, je treba v većem delu prištevati k Židom, ki so se pred leti odrekli svoji veri in ostali brez vsake veroizpovedi. Poleg precejšnega števila nemških in avstrijskih emigrantov Židov, ki so se zatekli v Trst, je mnogo Židov italijanskih državljanov, ki so se vrnili iz Nemčije in Avstrije, kjer so bili zastopniki trgovskih tvrdki, katere so morale prenehati z delom v Nemčiji in Avstriji. Po cenitvih je sedaj v Trstu okoli 6.000 Židov. Tada težina tega problema, pravi »Messaggero« stoji v tem, da ti Židje pripadajo po većini Židom z vzhoda, ki so se pred eno ali dve generaciji preselili v Trst. 20 odstotkov vseh tržaških zdravnikov je Židov, zbrozdravnikov je 30, advokatov 15, inženirjev 10 odstotkov. Ravnatelj zavazovalnic je 50 odstotkov Židov, zavarovalniških uradnikov pa 30 odstotkov. V nekaterih panogah trgovine pa je celo 80 odstotkov Židov.

Župnik Musini

Pula, august 1938 — U Valunu na Cresu je župnik neki Musini koji se prije zvao Musić. On je sin creskog »kopača« iz Beleja. Studirao je u Zadru, pa je i on isti onakav kao i svi mladi svećenici koji dolaze iz zadarskog sjemeništa.

Taj Musić, uz svoju svećeničku dužnost vrši dobrovoljno i službu policijskog agenta, jer je već više puta prijavio vlastima naše mladice radi pjevanja.

PROSLAVA TRIDESET GODIŠNJICE MATURE

II. maturanata bivše hrv. gimnazije u Pazinu

Primamo:

Dne 14 i 15 kolovoza o. g. proslavili su u Zagrebu II. maturanti hrvatske gimnazije u Pazinu 30 godište svoje mature. Proslava je održana 148 sa intimnim sastankom u restauraciji Nikole Zenića, gdje su imali zajednički objed svi prisutni učesnici. Navođen istog dana bio je u 9 sati priredjen u istoj restauraciji banket, kome su prisustvovali osim prisutnih učesnika, njihove supruge i drugi stariji i mladi maturanti Pazinske gimnazije. Na banketu bili su također prisutni i profesori II. maturanata i to: Ivo Brgić penzionirani direktor gimnazije na Sušaku, Nikola Žic, penzionirani direktor gimnazije i Stjepan Figurić, penzionirani profesor u Zagrebu. Osim toga već ujutro došao je da pozdravi svoje bivše djake i umirovljeni profesor Dr. Mato Kević, koji je bio spriječen da navođen prisustvuje banketu.

Već ujutro na intimnom sastanku II. maturanti evocirali su sve važnije uspomene iz svojih dječjih dana, stitili su se svojih već sada pok. profesora i svojih pokojnih drugova, te im odali poštu sa 1 minutom šutnje. Među mrtvima se već nalaze bivši direktori: Fran Matejić i Ivan Kos, te profesori: Martin Zgrablić i Celzo Vratović, a od bivših maturanata nalaze se medju mrtvima: Ivo Furlanić i Josip Ružić. Poslije svršenog objeda bilo je zajedničko slikanje.

Uvečer na banketu bilo je ukupno prisutnih oko 40 učesnika, te je palo više prigodnih zdravica sa strane bivših maturanata, te profesora. U toku cijele večere vladalo je veselo raspoloženje, koje je potrajalo do 2 sata ujutro. Pošto je medju prisutnima bilo dobrih pjevača, to se je tokom cijele večeri mnogo pjevalo hrvatske i slovenske pjesme, a ne treba ni naročito naglasiti, da je otpjevana i istarska himna »Predobri Bože« od pok. M. Brajše. Slijedećeg dana, po podne napravljen je izlet u Šestine sa autobusom, gdje se našlo oko 30 osoba. Nakon razgledanja mjesta, crkve i groblja, svi su prisutni otišli u posjete kod mjesnog župnika vlč. g. Dukića, koji je također maturant hrvatske gimnazije u Pazinu. On je sve ljubazno primio i pogostio, te nakon višesatnog boravka, svi su se prisutni vratili natrag u Zagreb.

Od II. maturanata bili su prisutni na ovoj proslavi: Ivan Banovac, veterinarski savjetnik kod sreskog načelstva u Stubici, Dr. Ćiril Brajša, odvjetnik u Zagrebu, Dr. Martin Klunić, sudac okružnog suda u Osijeku, Ivan Knežić, umirovljeni bankovni činovnik u Zagrebu, Lavoslav Kundić, činovnik osig. društva »Sava« u Zagrebu, Dr. Marko Lekić, direktor pomorskog saobraćaja u Splitu, Rafael Mahnić, polic. inspektor kod banske uprave u Ljubljani, Josip Puhar, upravitelj osnove škole u Brckovljanima, Dr. Vinko Rapotec, odvjetnik u Mariboru, Ivan Rušnjak, sreski načelnik na Sušaku, Ivan Šaira, poštanski nadkontrolor u Mariboru, Blaž Ukušić, poštanski savjetnik kod direkcije pošta u Skoplju, te Dr. Srećko Zuglia, sveučilišni profesor u Zagrebu.

Zbog spriječenosti nisu mogli prisustvovati proslavi slijedeći drugovi: Antun Grubišić, činovnik »Prizada« u Beogradu, Matija Ivančić, geometar u Splitu, Ivan Sinčić, savjetnik u Min. šuma i ruda u Beogradu, te Ivan Ujčić, župnik kod Sl. Broda, zatim Milan Kret i Josip Vouk, koji žive u Istri.

Dr. Martin Klunić

Drobiž

Čezsoča. — Trem fašistom iz Čezsoče so postavili spomenik ki je bil odkrit z veliko svečanostjo.

*

— Koper. — Iz razburkanih valov so komaj rešili 19-letno Marijo Bordon.

*

— Lokva. — 18-letni Josip Kermol iz Sute je po neprevidnosti prišel z ного med kolesa mlatilnice, ki mu jo je zmečkala. Zdraviti se bo moral mesec dni.

*

— Miren. — 39-letna Helena Brajnjkova je padla v jamo in se ubila, ko je gnala zvečer krave s paše. Z glavo je zadela ob kamen in umrla zaradi izkrvavitve.

*

— Opčine. — Novo telefonsko centralo so zgradili na Opčinah. Ta bo v zvezi s tržaško pošto s kablom.

*

Preval. — Z voza, na katerem je bilo naloženo seno je padel 49-letni Furlan Anton in se težko ranil na glavi. Odpehljali so ga v tržaško bolnišnico, toga umrl je že v veži še preden je prišel na operacijsko mizo.

*

— Pula. — 16 mlekaric je obsodilo puljsko sodišče ker so prodajale mleko pomešano z vodo. Kazni so bile od 150 do 250 lir.

*

Tomaj. — Tržaški prefekt je podelil družini Cvetnić iz Tomaja nagrado 800 lir za rojstvo dvojčkov.

*

Trst. — Fašistične vojaške organizacije te dni pridno vežbajo, ker se pripravljajo, da bodo defilirale od prilike Mussolinijevega obiska v Trstu in Gorici. V Trstu bo korakalo pred min. predsednikom 10.000 čnosrajčnikov.

*

Trst. — Umrl so: Koterle vd. Kocijan Ana 70 let, Ražem por. Marc Josipina 59, Bajc Ivan 62, Mahorčić Zoran 47, Bajc vd. Rustja Antonija 74, Černi Jurij 36, Zudetič Eda 9 mes., Rebec Alojz 64, Car por. Furlan Pavlina 56.

*

Trst. — 17-letni Marij Geršević je padel z zida in si zlomil pri tem nogo. — 30-letni Anton Ferfila je padel po stopnicah ter si zlomil roko in se ranil po obrazu.

*

Trst. — Tržaški prefekt je bil odlikovan z velikim križcem italijanske krone.

*

Trst. — Vlak je do smrti povozil 39-letnega Alojza Faviča, ladiškega natakarija.

*

Volče. — Zgorelo je skladišče Mihaela Rutarju. Uničeno je nekaj stotov pšenice in precej drugega blaga. Škode je 10.000 lir.

*

Veliki Repen. — Z rešilnim avtom so pripeljali v tržaško bolnišnico Ano Škarbarjevo, staro 56 let, iz Vel. Repna. Povedala je, da jo je krava nabodla z rogovi in ji povzročila težko rano na trebuhu, tako da so ji izstopila čreva. Bila je takoj operirana in je le malo upania da bi okrevala.

*

Trst. — 62-letna Karolina Samec se je zlomila nogo. Prepeljali so jo v bolnišnico v težkem stanju.

NOVI REŠKI ŠKOF

»Slovenec« z dne 27. t. m. prinaša: O novo imenovanem škofu na Reki dr. Hugo Camozzo, ki je bil doslej kanonik penitencijarija pri sv. Marku v Benetkah, piše »Osservatore Romano«, da je znan po pobožnosti in učenosti ter finem obnašanju. Rojen je bil od beneških staršev leta 1892 v Milanu in je študiral v Benetkah vseskozi v duhovskih šolah ter je bil leta 1915 posvečen v mašnika. Nato je bil deset let tajnik beneškega kardinala Lafontaineja, ki ga je potem postavil v kapitulo sv. Marka za kanonika penitencijarija. Msgr. Camozzo zna deset jezikov, od katerih jih govori sedem dovršeno, ima veliko zvez po vsej Evropi ter je doktor bogoslovja in kanoničnega prava. Strokovnjak je zlasti v mladinskem vprašanju ter je v Benetkah ustanovil kolegij sv. Tarzicija. Bil je tudi kaplan tako imenovanih Opere giovanili, učitelj in konviktu Marco Foscarini ter konzultor za verski pouk v vodstvu Bailille. Prevedel je nekaj mladinskih del katoliških pisateljev Totha in Kepplerja ter napisal mladinsko knjižico o sv. maši, ki je rasprodana v 110.000 izvodih. Novi škof pozna že nekaj mlajšega klera reške škofije, ker ta škofija pošilja svoje kandidate za duhovski stan v beneško patriarhalno semenišče, kjer je bil msgr. Camozzo nekaj časa spiritual. »Osservatore Romano« pravi, da je novi škof izredno moder, takten in ljubezljiv.

PREGLAD DOGODKOV

„REŠEVANJE“ MIRU

Zgradba, ki so je v Evropi postavile mirovne pogodbe se podira. Za enkrat strokovnjaki še maše razpokline in podpirajo rušeče se zidove, tu z uspehom, tam brez. Vse to je pač znak, da ob urejanju nove Evrope po vojni, njeni voditelji niso znali zajeti stvari iz temeljev in odstraniti nasprotstev, ki so dovedla tudi do svetovne vojne, ampak so tudi oni le strokovnjaško začasno zamašili in zakrpal razbito bajto, ki je kmalu nato, za kratek čas sicer, tudi dobila lepo zunanje lice. Danes je vse nerešeno iz tistega časa spet udarilo na dan in zastoj so vsa svarila pred posledicami, bi bodo, ob najmanjši uporabi vseh uničevalnih sredstev, nastale. Da bi se vsaj začasno odvrnilo, kar grozi, se je pričelo z »reševanjem« miru v Evropi.

Kako se rešuje ta mir z ozirom na Španijo smo že videli. V zadnjem času pa je ta način reševanja dosegel nekak svoj nov višek, ki ga označujejo kot napet položaj na Sredozemskem morju, Franco je namreč odklonil angleški načrt o umaknitvi tujega vojaštva iz svoje vojske. Ta odgovor je prišel po dolgem čakanju, kar bi v mednarodnih odnosih že samo pomenilo omalovaževanje. Odgovor pa je tak kot ga je lahko vsak, ki se le malo zanima za položaj v Španiji, pričakoval. Gre pač tu tudi za neki način »reševanja« miru, ki je postal po vojni zelo pogosto in obstoji v zavlačevanju. Angleška politika je sicer zelo občutljiva, vendar pa je v tem slučaju na odgovor dolgo čakala, kar se lahko smatra samo kot dejstvo, da je tudi zanjo zavlačevanje prijetno, vsaj tako, ki ne vede do kake odločitve, ki bi bilo zanjo škodljivo. Če se ozremo v tem vprašanju nazaj in pogledamo na politiko, ki se je vodila glede nevmešavanja v španske dogodke in ki stoji pod angleškim vodstvom, lahko brez pretiravanja trdimo, da sloni ta politika na zavlačevanju in sicer tako posameznih faz, kakor tudi končne odločitve. To zavlačevanje je zlasti jasno od strani Francovih prijateljev, ki ga podpirajo, ko gre temu na bojiščih slabo. Anglija, pa tudi njene zaveznice to zavlačevanje trpe, često na škodo svojega ugleda in pri tem gotovo vedo tudi za vzroke, zlasti za gornjega. V času zavlačevanja se namreč spet obnavljajo in večajo zunanje podpore Francovi armadi, med tem, ko zakonita vlada stoji pod najstrožjo mednarodno kontrolo.

Druga razpoklina se je pričela kazati na Čehoslovaškem, kjer se v mlado in majhno državo zaletavajo valovi velikega sosedja. Položaj je tudi tu tako dozorel, da je grozil uničiti »zgradbo miru« v Evropi. Mlada država se je za slično krepko pripravila in hotela postaviti v bran, čeprav so njeni voditelji izjavljali, da jim je boljši najslabši mir, kot pa kakršnakoli, tudi zmagovita, vojna. Oni nimajo nikakih imperijalističnih zahtev. Spet je stopila vmes Anglija, ki je preskusila svojo politiko že v Abesiniji, v mnogih drugih kolonijah, povsod seveda razmeram primerno, jo preskuša sedaj v Španiji in drugod. Poslala je na Čehoslovaško svojega posredovalca. Runciman, o katerem danes vsi pišejo, je lastnik velike brodarске družbe, upravni svetnik največjih angleških bank ter spada k angleški najvišji plasti, ki je sicer zelo majhna. Njegov sin, tudi lastnik banke, je in še zalaga Nemčijo z denarjem. Osebni momenti so za človeka pri reševanju in delu gotovo največje važnosti. Kaj bo napravil Runciman iz Čehoslovaške je danes še težko reči. Važno je le, vsaj za Anglijo, da on rešuje mir v Evropi in zavlačuje rešitev vprašani, ki groze dovesti do vojne kolikor se da. Zavedati se je namreč treba, da ima Anglija na vseh straneh tisoč skrb in da poka tudi zgradba njenega imperija ter da so povsod ogrožene koristi njenega kapitalističnega razreda, iz katerega izvirajo tudi vsi njeni evropski zdravniki. Palestina, Azija, sta dva problema, ki se nas toliko ne tičejo, a zadevajo angleške westminstersko četrt v živo.

Mogoče bodo Anglija in njene zaveznice prisiljene lutri poseči po skrajnem in nediplomatskem orožju v obrambo svojih

interesov. Zato bo odločila tehtnica, ki jo drže v rokah pred vsem angleške roke, tesno seveda povezane z drugimi, ki pa se za druge, kot interesne razloge, ne zanimajo preveč. To povezanost kaže najbolje slučaj Runcimana in njegovega sina. Odločitev bo pokazala, da morajo biti čim manj okrnjene koristi kroga h kateremu oba pripadata.

V tem je, razmeram primerno prikazano, način in bistvo »reševanja« miru v Evropi. šk

REKONSTRUKCIJA VLADE DR. M. STOJADINOVIĆA

Beograd, 26. avgusta. U ime Njegovog Veličanstva Kralja Petra Ukazom Kraljevskih Namjesnika od 25. o. mj. uvažene su ostavke, koje su podnijeli ministar trgovine i industrije dr. Milan Vrbanić, ministar vojske i mornarice general Ljubomir Marić i ministar za fizički odgoj naroda dr. Vjekoslav Miletić i stavljeni su na raspoloženje, a postavljeni su:

za ministra vojske i mornarice armijski general Milutin Nedić, načelnik glavnog generalštaba;

za ministra trgovine i industrije ing. Nikola Kabalin, narodni poslanik, i

za ministra fizičkog odgoja naroda dr. Mirko Buić, gradonačelnik grada Splita.

NEMČIJA SE JE INFORMIRALA

pri državah južnovzhodne Evrope in pri Rusiji, kakšen položaj bi zavzele, če bi bila primorana, kakor je uradno izjavila v tej noti, da bi morala s silo intervenirati v korist sudetskih Nemcev, z drugo besedo, ako bi vojaško zasedla Češko. Ta korak nemške vlade je vzbudil v Londonu veliko razburjanje in nekateri vladni krogi zahtevajo od angleške vlade, da se jasno in precizno izjasni, da je na strani Čehoslovaške, kar bi moralo zopet popraviti ogroženi mir. Vladi očitajo, da bi se zgodil isti primer, kakor se je 1914., ko se ni Anglija jasno in odločno zavzela proti Nemčiji in za Francijo, ampak se je šele po daljšem kolebanju pridružila Franciji, medtem ko je Nemčija mislila, da jo bo pridobila na svojo stran. Prav isti primer je sedaj kot l. 1914., ko Anglija še vedno kaže neko kolebanje. Rusija je odgovorila na to vprašanje odločno, da bodo vse zaveznice Čehoslovaške izpolnile svoje obveznosti v primeru, ako bi bila Čehoslovaška žrtev napada. Nemški poslanik v Moskvi je naglasil, da je Nemčija ostala nevtralna v nedavnem rusko-japonskem spopadu. S tem je hotel opozoriti, da je Nemčija storila Rusiji uslugo in da ima sedaj pravico zahtevati on nje nevtralnost. Litvinov pa je odgovoril, da sovjetska Rusija ni nikoli vprašala Nemčijo o njenem držanju na Daljnem Vzhodu. Prav tako je odgovoril Vuillemin ob nedavnem obisku v Nemčiji. Listi pišejo, da je nemški poslanik v Bukarešti izjavil, da bo Nemčija v slučaju francoske intervencije v korist Čehoslovaške smatrala Francijo za napadalca.

DOGODKI V ŠPANJI

V zadnjem času se stalno opaža, da so republikanci postali podjetnejši. Francova protiofenziva na Ebru je skoro že ustavljena. Republikanci so res pri tem nekaj zgubili, odbržali pa so precej zasedenega ozemlja na desnem bregu Ebra. Zelo uspešna republikanska ofenziva se razvila pri Almadenu kjer so bili francoski občutno poraženi, kar sami priznavajo. Pri Gibraltarju se je razvila pomorska bitka med republikansko torpedovko »José Luis I.az« in štirimi nacionalističnimi vojnimi ladjami, med katerimi je bila križarka »Canarias«. Republikanska torpedovka je prišla iz Le Havra v Franciji, kjer je bila 8 mesecev v popravilu in se je hotela prebiti skozi gibraltarsko ožino, pa je bila v noči 27/28 t. m. odkrita od nacionalistov. V borbi so sodelovale tudi obmorske baterije, torpedovki pa je vseeno uspelo uteči v Gibraltar, čeprav je bila močno poškodovana in je zgubila 20 mož. 14 pa je ranjenih. Republikanci javljajo, da so uničili frankovcem v teku enega meseca 91 aeroplanov, a sami so jih zgubili le 20. Francova letala so izvršila od začetka državljanske vojne 1167 bombardiranj, od teh preko 600 v tem letu.

SMRT TALIJANSKOG NOVINARA U PARIZU

Glavni urednik talijanskog protifašističnog časopisa »Nuovo Avanti« i član vodstva talijanske socijalističke stranke Pallante Rugginenti, umro je prema vijesti »Pariser Tageszeitung« u pariškoj klinici nakon kratke bolesti u 46 godini života. Pokojnik je stajao u prvim redovima borbe protiv fašizma te je tu borbu vodio energično u svome progonstvu punih 12 godina.

ODLOMCI IZ NAŠE POVIJESTI

OSNIVANJE VALTURE U JUŽNOJ ISTRI

Dosta je potankosti poznato o osnutku Valture. Osnovaše je Hrvat 1647 pod vodstvom Filipa Županovića. Mletački senat je 23. srpnja 1647 obaviješten da velik broj Hrvata s mnogo stoke kod Zadra traže si jela i pripravan je na prijedlog dalmatinskog providura Foscola nastaniti se u Istri, a jedan je dio njih već pošao u južnu Istru da izvidi gdje bi se svi zajedno mogli naseliti, no budući da mu doznačena si jela nijesu bila po volji senat nastoji udovoljiti mu i predloži da se nastani po predjelu između Muntića i Kastanjera, gdje je obitelj Barbarigo već 1579 bila naselila seljake iz okolice Zadra, ali je ovih sada bilo već nestalo ili je ostalo vrlo malo. Kad su Županovići Hrvati prihvatili ponudu, senat naloži puljskomu načelniku da ih lijepo primi i naseli u onom predjelu. Generalni providur za Dalmaciju i Albaniju otpremi odmah ovamo jedan dio onih bjeGUNACA iz okolice Zadra. Došlo je 49 obitelji, 430 osoba sa 4500 komada stoke. Doveo ih je Filip Županović, koji molbom od 12. kolovoza 1647 zatraži od rašporskoga kapetana za svoje ljude poljodijelno orudje, tegleću marvu i pravo sječe šume u Kastanjeru. Kapetan Correr im doznači zemljišta i brežuljke Trebenicu, Doberdo i Orljak, pašišta i ratarska zemljišta u Kastanjeru i Sidrini do medja prema Šišanu, Jadreškima, Sandalju (S. Daniele), Lobarici i Galizani i obeveže ih da u roku od godine dana imadu povratiti žito koje su dobili od dalmatinskoga providura Foscola, pa da imadu zasađiti i gojiti masline. Dne 8. studenoga iste godine naloži duž Franjo Molino kapetanu Correru, da ovim Hrvatima doznači još druge zemlje, a da se to uzumogne provesti bez sukoba sa starim stanovnicima oglašeno je već dne 28. listopada u gradu Puli da imade svaki građanin dokazati svoje eventualno pravo na zemljišta u Kastanjeru i oko njega. Senat je nagradio Filipa Županovića sa dvije mjere (pesi) dvopeka i sa 50 dukata godišnje u roku od 10 godina. Doseljenicima je bilo dopušteno prodati stoku koju su doveli iz Dalmacije u roku od 3 mjeseca slobodno od trošarine, a rašporski kapetan bijaše pozvan da im dade ono što traže, naime drvo za gradnju kuća i 250 dukata za nabavu orudja i živeža. To je već u studenu bilo izvršeno.

U prosincu 1647 dodjohše k onima još četiri obitelji koje su dobile sve kao i pređašnje.

U siječnju 1648 je Županović pozvan da privede u Istru još druge obitelji ne bi li se broj ovih doseljenika popeo na 100 obitelji. On je to sigurno obećao jer znamo da je za nagradu dobio nova zemljišta i pravo paše u Rašivici i Šijani, a i rok za otplatu zajma mu je produljen na tri godine, kad se obezdao da će u pet godina obraditi zemljišta koja su mu doznačena. Tako nastade novo selo na brežuljcima između Kastanjera i Muntića koje se isprva zvalo Gorica, a kasnije je nazvano Altura ili Valtura. Dne 1. veljače 1660 dopusti senat na zamolbu Filipa Županovića da naseljenici sagrađe crkvicu, no župa je već postojala 1630, jer su od te godine sačuvane i župske knjige.

Ovo bijaše samo manji dio ovih bjeGUNACA koji su kod Zadra tražili naseljenje. Veći dio njih je iste godine preseljen u dvije skupine. Jedna je brojila 1400 osoba, a druga čak 3450, a zajedno su imale 66.500 komada stoke, što velikoga što maloga grla. Većina njih je nastanjena negdje u Istri, a manji dio na otoku Pagu i susjednim otocima u Dalmaciji. Sav je ovaj jadni svijet primljen vrlo rado (»il senato accoglieva a braccia aperte tutta quella gente«). Mletački je senat odlukom od 17. kolovoza 1647 dao potrebne upute o kolonizaciji ovih ljudi rašporskome kapetanu u Buzetu i načelnicima u Kopru i Puli. Jedni su stalno naseljeni oko Lovrečice i Umaga, drugi na otoku Krku, ali jedan dio je sigurno nastanjen u južnoj Istri kada je odluka bila upravljena također načelniku u Puli. Oko Pule i Vodnjama bijaše mnogo puste zemlje a bjeGUNACA ispred Turaka u struji prema Istri je obilje. Spis nastao od 13. ožujka 1648 imade na oku populaciju onih krajeva, a spisom od 31. ožujka 1648 obaviješten je rašporki kapetan o skorom dolasku triju brodova s bjeGUNACIMA iz Dalmacije. Da ih uzumogne pristolno smjestiti kapetan već u travnju obilazi po okolici Pule i Vodnjama u pratnji vještaka Gravisa, odnosno Valentina Bertuola koje mu je na službu postavio ured za neobrađena zemljišta (il magistrato dei beni incolti). Medjutim su Valturci Filipa Županovića dobili dalje potpore i povlastice. Senat im odlukom od 15. srpnja 1648 doznači orudja i žita, rješava ih službe na ratnim ladjama i drugih tereta, ali istodobno isključuje pravo njihovih žena na vlasništvo nekretnina. Ponovno im se potvrđuju koncesije koje su im prije bile dane, ali se isto tako ističu prava Marka Barbariga i njegovih nećaka. Oni ne miruju, već pozivom na investituru od 1578 traže od senata da poništi odluke rašporskoga kapetana i njima vrati sva dobra koja su prije posjedovali u Kastanjeru i Muntiću. No mletački senat je pošao svojim putem. Odlukama od 1. rujna i 31. listopada 1648 naredi opću konfiskaciju neobrađenih zemljišta na korist države i odredi podesnu osobu za provedbu ovih odluka. Kad je konfiskacija u prisutnosti i pod vodstvom samoga rašporskoga kapetana slijedeće godine doista provedena, obitelj Barbarigo po konačnoj odluci od 8. ožujka 1649 izgubi Kastanjer, jer po svojoj prilici bijaše ondje zanemarila svoja zemljišta, a zadrži samo Muntić.

Mletački je senat sada učinio jedan pokus, koji je naskoro opozvao. Pridržavši naime kapetanu samo dijeljenje zemalja, svu je ostalu vlast nad novim doseljenicima u puljskom kotaru prepustio općinskim poglavarima grada Pule, no već 14. kolovoza 1649 povjeri opet samome rašporkomu kapetanu svu jurisdikciju nad novim stanovnicima. Ipak je još i kasnije bilo kolebanja oko toga načela. Kada su naime Valturci zamolili da budu postavljeni pod jurisdikciju grada Pule u građanskim i kaznenim parnicama, senat im usliša molbu odlukom od 9. studenoga 1648.

(Iz studije N. Žica »Seoba Hrvata u južnu Istru« u Hrvatskoj Prosvjeti br. 3-4 (1938).

Naš list

se bori z mnogimi teškoćami, ki so dobro znane večini naših čitateljev. Vseh teh teškoč ne moremo sami odstraniti ker ne zavisijo od nas.

Toda izmed vseh teh teškoč je ena, ki jo moremo sami odstraniti, ker je zavisna od nas. To so težave materialne narave.

Ne prosimo miloščine, temveč zahtevamo samo to, da vsak naročnik napravi svojo dolžnost s tem, da plačuje redno naročnino. Ako bi vsak naročnik napravil svojo dolžnost napram listu, bi se mogli v teh težkih časih veliko lažje zoperstaviti tudi ostalim težavam.

Plan o autarhiji u pogledu ribarstva, čije je ostvarenje predviđeno za 1940. god., već je ostvaren. Italija stvarno već raspolaže sa 1.500 ribarskih barka. Godišnja proizvodnja ribe u Italiji prelazi dva milijuna kvintala, što znatno doprinosi narodnom blagostanju.

UNESREĆENA STARICA

Borut, dne 2. augusta 1938. Dne 2. augusta jedna grupa starijih žena i muškaraca krenula je jutro rano pješke iz Boruta u Pazin na proštenje. Tom prilikom stradala je Daus Marija, stara 73 godine. Sirota starica penjući se stepenicama pala je i prebila ruku i nogu. Odmah iza nesreće pridošao je njezin suprug i sa kolima odvezao je svojoj kući.

Starica je vrlo obljubljenka medju našim seljaštvom, a pogotovo medju sirotinjom, jer nije nikog pustila a da ga nije makar najskromnije obdarila.

UMRL JE VINKO POLJANEC

eden izmed voditeljev koroških Slovencev Dne 26. avgusta je umrl po hudi bolezn i v Škocijanu na Koroškem voditelj koroških Slovencev župnik Vinko Poljanec. Žalostna novica, da je eden izmed najbolj markantnih voditeljev našega ljudstva na Koroškem umrl, se je naglo razširila tudi v ostalo Slovenijo.

Pokojnik se je rodil pred 62 leti v Sv. Urbanu pri Ptuj. V šole je hodil v Ptuj, Mariboru in Celovcu, kjer je končal semenišče. Potem je šel pastirovat v Škocijan ob Klopniškem jezeru, kjer je ostal do zadnjega. Ves čas je ostal na Koroškem, tako v času vojne, kakor za časa plebiscita in preobrata. Leta 1921. je postal poslanec za koroške Slovence in je ostal v tej funkciji do 1927. Ustanovil je Politično društvo za koroške Slovence ter pozneje prevzel mesto predsednika koroške Slovenske prosvetne zveze. Bil je tudi svetnik Kmečke zbornice. Za vse to je imel sposobnost, ker je bil izvrsten govornik in je dobro poznal našega človeka na Koroškem. Da je bil dober organizator priča to, da so bili vsi njegovi shodi, ki jih je imel preko 600, dobro obiskani z uspehom izvršeni.

V tem kritičnem času, bolj kot kdaj prej, je zguba tako dragocenega voditelja naše narodne manjšine na Koroškem težak udarec.

SAMOUBIJSTVO RADI PRONEVJERENJA

Postojna, 16. avgusta 1938. Danas po podne u 2 i pol sata izvršio je samoubijstvo općinski blagajnik u uredu Općinske uprave. Imao je u tri sata da izvrši isplatu potpora za besposlene radnike, a pola sata prije otvorenja šaltera, ispalio si je metak u glavu i ostao na mjestu mrtav. Policija vodi istragu, a isplate potpora odgodjene su na mjesec dana.

JUBILEJ DRUŠTVA „JADRAN“ V MARIBORU

20-LETNICA NAŠEGA
NAJSTAREJŠEGA DRUŠTVA

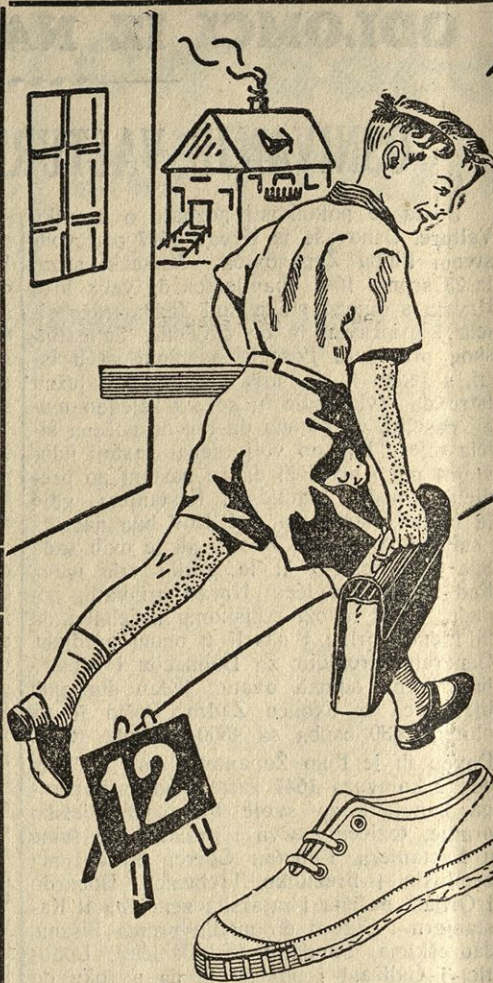
Maribor, avgusta 1938. — Prihodnje leto bo slavilo naše najstarejše emigrantsko društvo »Jadran« v Mariboru 20-letnico obstoja društva. Takoj po vojni 1. 1918. je začela skupina takratnih emigrantov, ki so bili poklicani v naš obmejni Maribor, ustanavljati društvo »Jadran«, katerega namen naj bi bil skrbeti za propagando in družabnost. L. 1919. je društvo stopilo v aktivno delovanje. Ustanovil se je takoj moški pevski zbor, ki je pridno deloval. V mlačnih in v narodnem oziru apatičnih obmejnih krajih je »Jadran« naredil ogromno število nastopov in koncertov. Na pobudo društva so se začeli v obmejnih krajih takoj ustanavljati pevski zbori in druga društva. Že takrat je ni bilo narodne prireditve, kjer bi »Jadran« ne sodeloval.

Delovanje društva je začelo kmalu pešati radi premestitve pevovodje, tako da je bilo društvo primorano dobrih šest mesecev popolnoma prenehati delovati. Pojavili so se novi ljudje in zopet se je začelo delovanje društva v 1. 1920. z isto biziho in velikim elanom. Leto 1920. je postavilo temelj bodočemu delu, odslej je društvo stalno imelo pevovodje na raspolago, ker je prišlo mnogo inteligence takrat v Maribor iz Julijske Krajine. Leta 1921. je začela vstopati v »Jadran« mladina in začela z aktivnim delovanjem v društvu. Kot pevovodja je vstopil v zbor g. dr. C. Kraševac, ki je bil v društvu dolgo vrsto let najzvestejši delavec. Bil je tajnik, predsednik društva in tudi pevovodja. Kot predsednik je bil g. dr. Boštjančič ter se je za društvo mnogo brigal. Njegov naslednik je postal g. ravnatelj St. Detela, ki je društvo tako utrdil, da mu je bila zasigurana pot v bodočnost in do razvoja. V letu 1923. je že vstopil kot pevovodja naš stari znanec in najboljši pevovodja g. Jože Lah, ki je posvetil vse svoje sile zboru. Pod njegovim vodstvom je zbor napredoval od uspeha do uspeha. Pomnožili so se koncerti in nastopi pomnožili so se tudi izleti v obmejne kraje. Vedno navdušeni pevovodja je svoj zbor vodil na vse nacionalne prireditve in nastope. »Jadran« je začel cveteti in si pridobivati na svojo stran vse obmejno prebivalstvo. Zvesto ob strani g. Laha so stali tudi predsedniki društva v tej dobi g. J. Cijan je društvu posvetil mnogo skrbi ob strani mu je stal agilni takratni tajnik g. Alf. Kralj in drugi funkcionarji. V dobi od 1923. do 1928. leta je društveni pevski zbor priredil mnogo nastopov v Mariboru, ki so imeli vedno namen poudariti pomen naše pesmi na narodno delovanje. »Jadran« si je s svojim delom in požrtvovalnimi pevci, ki so ostali vedno društvu zvesti od ustanovitve do danes pridobil simpatije vse javnosti. Med ustanovitelj, ki so v zboru od početka delovanja društva, so še danes v zboru naslednji: Franc Cerkvenič, Ivan Godina in Anton Tomažič, vsi so bili pri policiji v službi kot stražniki ter so mnogo pripomogli k uspehom v društvu. Poleg teh ustanoviteljev je že dolga leta zvest sodelavec društva g. J. Rojc, ki vrši posle načelnika zbora že več let in sodeluje v zboru že nad 15 let. G. Rojc spada med najzaslužnejše emigrante v Mariboru. S pomočjo njegovega velikega poznanstva je marsikteri emigrant dobil službo. V zboru je veliko število članov ki so mu za to jako hvaležni.

Poleg Jožeta Rojca je tudi sedanjí blaginjak g. Polh zvest Jandraš že mnogo vrsto let. Zvesto in pridno sodelujeta v zboru brata Žižmonda kot dobra terorista.

Pevovodja g. Jože Lah je svojo četo pevcev tako izpopolnil, da je ustvaril pevsko sku. no prve vrste. Bez dvora mu mora biti »Jadran« prav njemu najbolj hvaležen za razmah, ki ga je dosegel Lahko mirno trdimo, da ako bi ne bilo J. Laha tudi »Jadrana« bi že davno ne bilo več. G. Lah je z neverjetno energijo in požrtvovalnostjo vodil društvo. V letih krize je bil tudi predsednik in pevovodja obenem. Njegova velika zasluga je, da je zabil v zbor mladino. Postavil si je za cilj pritežnitev mladine v zbor in društvo. V 1. 1929. je društvo vodil g. Fatur Slavko, mlad in navdušen delavec. Njega je nadomestil g. dr. Bergoč v 1. 1930 ki je društvo vodil do 1. 1933. Dr. Bergoč je posvetil vse svoje sile razmahu društva. Pojavilo se je v tej dobi tudi drugo delo. Skrbeti je bilo treba za razna vprašanja emigrantov ki so začeli trumoma bežati v Jugoslavijo. Res da tudi prej je društvo v tem pravcu delovalo od svojega početka, vendar se je v tej dobi pokazala potreba po udeleževanju na tem polju večja.

Socijalno delovanje društva zasluži vso pohvalo. V glavnem je društvo podpiralo novodošle emigrante in jim skušalo preskrbeti službe kar se je v veliki večini tudi doseglo. S pomočjo zvez društvenih odbornikov in pevcev je mnogo emigrantov dobilo zaposlitev. V letu 1931. je društvo priredilo mnogo propagandnih izletov na mejo in druge kraje. G. dr. Bergoč je vodil društvo do lepega razvoja. 1. 1932. je pevski zbor dosegel na festivalu v Ljubljani prvo nagrado moških zborov ter

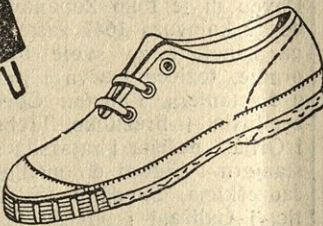

Veselo u školu u novim cipelama

Rata

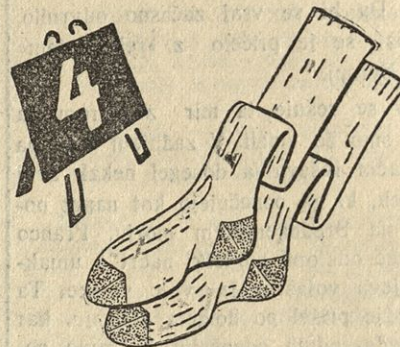
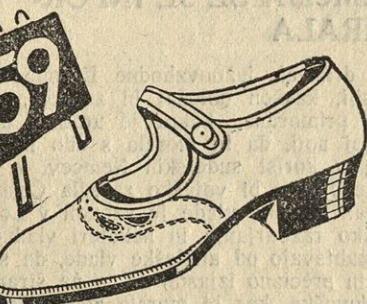
45300-2204

Za lijepe dane najjeftinije i najpodesnije dječije platnene cipelice sa gumenim djonom. Br. 27-34 Din 15.—, br. 35-42 Din 19.—, br. 43-46 Din 25.—.

3222-48809

Cipelice od jake kože, sa nepoderivim gumenim djonom. Najpodesnije nestasnoj djeci za školu i igru.

DERAN

4.—, 5.—, 6.—, 7.—
Izdržljive pamučne patent čarape. U končnoj izradbi stoje: Din 7.—, 9.—, 10.— i 12.—.

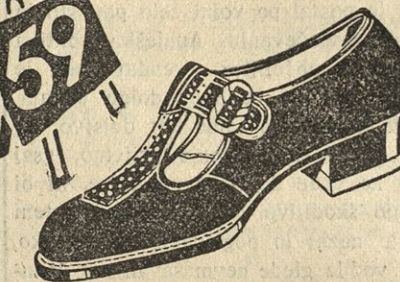
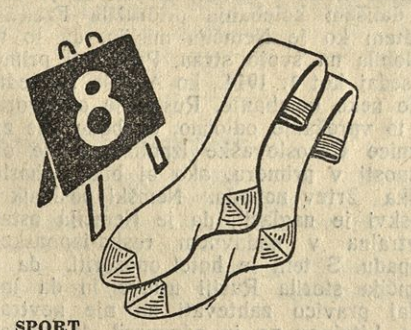
48322-646

Dječije cipelice od gume praktične za školsku djecu koja daleko idu u školu, za vježbu u školi kao i van nje. Postavljene su toplom flanelskom postavom.

4624-64624

Djevojačke cipele od jake kože, sa španjom i kožnim djonom. Najprikladnije za štramac.

4464-6727
Djevojačke cipelice od crnog divtina, sa ukrasom od laka preko rista.

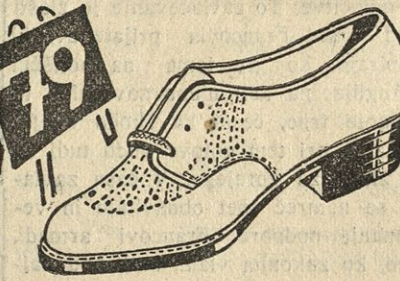
3762-68801

Visoke cipelice od jake kravine sa nepoderivim i nepromočivim gumenim djonom. Neophodne za školsku djecu po kiši, blatu i snijegu. Od 31-34 Din 39.—, od 35-38 Din 49.—.

SPORT

8.—, 9.—, 10.—, 12.—
Omiljene čarape. Djeca ih vole, jer su praktične, a mame, jer se poderana koželjena ne moraju krpiti. — Imaju elastičnu podvezicu, koja dobro drži i ne steže nogu.

4624-44648
Fine djevojačke cipelice na šniranju. Pristaju uz kostim. Naročito su pogodine za šetnju i duža pješčenja, jer su udobne i imaju nisku potpeticu.

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

Ljudi lako zaboravljaju

IZ OMLADINSKE SEKCIJE DRUŠTVA »ISTRA« U ZAGREBU

Omladinska sekcija priređuje u nedjelju 11. septembra u 10 sati prije podne komemoraciju za bazovičke žrtve. Komemoracija će se održati u dvoranu »Hrvatskog Učiteljskog Doma«, Trg Kralja Aleksandra br. 4, prizemno. Molimo članove i prijatelje da prisustvuju u što većem broju.
Odbor

PRIREDBA ŽENSKE SEKCIJE U SL. BRODU

Slav. Brod, 30. avg. 1938. U subotu dne 27. VIII. o. g. na večer u dvoristu g. Dojčića priredila je ženska sekcija društva »Istra« u Slav. Brodu kućnu zabavu s kratkim programom. Usprkos lošeg vremena, zabava je vrlo dobro uspjela.
Odbor.

na sitne dugove. Ne sjetite se, da često zavisi sudbina nekog lista bač od tih malih potraživanja. — Nekoliko stotina dužnika koji se sjetite i plate svoj dug od desetak, dvadesetak dinara, mogu spasiti ili podići list koji ovisi od svojih pretplatnika.

U FOND »ISTRE« BROJ 35
Ivan J. Ladavac, sreski veterinar — Pirov Din 25.50
U prošlom broju objavljeno Din 43.209.60
Ukupno Din 43.235.10

prejel krasen pokal kot nagrado. L. 1933. je bilo delovanje društva posvećeno emigrantskim zedavam ter narodno-obrambenomu delu. 1934. leta je stopil na čelo društva g. dr. S. Fornazarič. — To leto je bilo jubilejno leto: »Jadran« je praznoval 15.letnico obstoja. Kongres emigracije in proslava 15. letnice društva sta bili najmogočnejši prireditvi emigracije v Jugoslaviji.

V 1. 1935. je vodstvo pevskega zbora prevzel mladi in nadarjeni glasbenik ter najboljši naslednik g. J. Laha g. prof. U. Vrabc znan že iz Trsta kot bivši pevovodja društva »Kolo« v Trstu. Učenec našega priznanega skladatelja g. prof. V. Mirka je zbor prevzel z veseljem in začel ubirati nova moderna pota. G. prof. Vrabc je od g. Laha započeto delo spopolnil. Mlad in sposoben pevovodja je iz zbora naredil prvovrstni pevski zbor v Sloveniji. V zbor je v zadnjem času vstopila zopet mladina s katero je prof. Vrabc dosegel krasne uspehe. Vse delovanje je posvetil spopolnitvi zbora tako, da je dosegel zavidljiv uspeh. Koncert maja lanskega leta je bil krona delovanja prof. Vrabca. Vsi glasbeniki in občinstvo priznavajo »Jadra-

nu« primat med pevsкими zbori ne samo v Mariboru ampak po celi biv. Štajerski.

Važno je omeniti, da je »Jadran« edini pevski zbor iz Slovenije, ki je pel na grobu blagopok. Kralja Aleksandra I. Ujedinitelja na Oplencu. Poleg tega je zbor nastopil tudi v Beogradu, Ljubljani, Celju, Ptuj, Murski Soboti, Ljutomeru in v drugih krajih.

Delovanje društva v tem letu je posvećeno zlasti naši propagandi. Zbor je sodeloval pri slavnostnem koncertu v proslavo 20-letnice naše države skupno v drugimi zbori letos 4. maja v Unionu. Priredil je več izletov na mejo. Poleg tega je zbor priredil koncert v Rušah. Poklonitev Gornji Radgoni je bila krasna manifestacija ob meji, kjer se je zbor poklonil radgonskim žrtvam, ki so padle 1918. leta. Društvo je položilo venec na grob in odpelo žalostinke. Zbor je sodeloval pri važni nacionalni prireditvi ob priliki odkritja spomenika blagopok. Kralju Aleksandru Ujedinitelju v Sv. Trojici. Zbor je vedno zastopan pri raznih proslavah. Udeležil se je proslave 20. letnice Jugoslavije v Rušah. Jesenska sezona je posvećena koncertu 8. okt. t. l. v spomin na marselisko tra-

gedijo, za katero se bo vršil žalni koncert v frančiškanski cerkvi v Mariboru. Prihodnja sezona pa bo posvećena predpripravam za proslavo 20. obletnice društva.

Proslava je zamišljena v jako širokem obsegu. Vršil se bo svečan koncert. Predaja prapora biv. društva »Kolo« iz Trsta, slavnostno zborovanje emigrantov, povorka, velika zabavna prireditve s sodelovanjem vseh v pevski župi včlanjenih društev. Društvo namerava izdati tudi lastno spominsko revijo ob tej priliki. Zaposlilo bo za phlovično vožnjo, tako da se bo lahko vsakdo udeležil te proslave, ki bo največja emigrantska prireditve prihodnjega leta. Proslava se bo vršila spomladi.

Vsa bratska emigrantska društva opozarjamo že sedaj, da vodijo računa o tej proslavi, ker je zamišljena kot velika prireditve in manifestacija vse emigracije. V Mariboru se mora takrat pokazati vsa naša moč in celotna organizacija. Vsa društva bodo prejela podrobna navodila v okrožnicah.

Gostoljubni in obmejni Maribor vabi vse naše emigrante, da se udeležijo proslave društva »Jadran« spomladi prihodnjega leta v Mariboru!